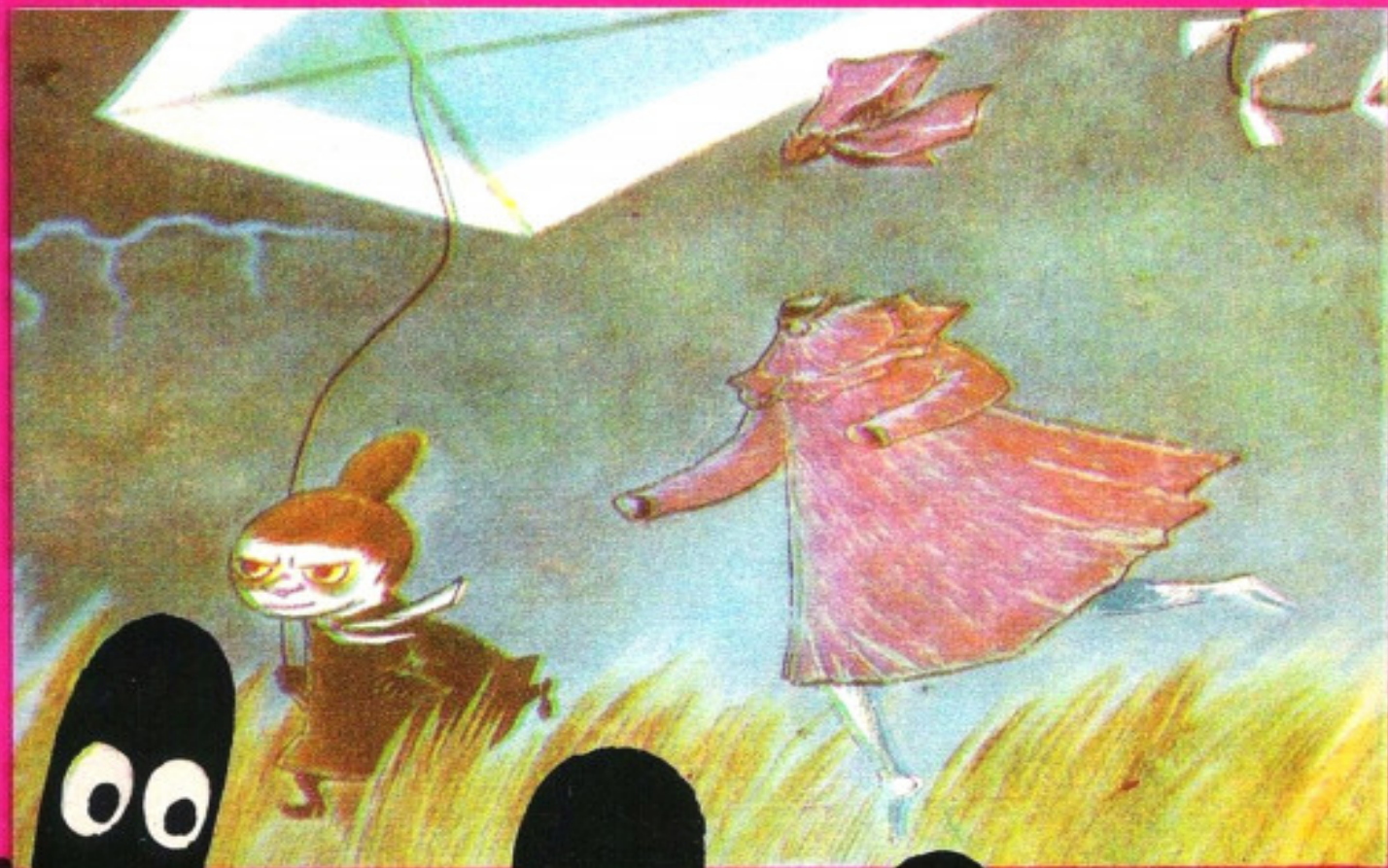

ТУВЕ ЯНСОН

НЕВИДИМОТО ДЕТЕ

ИЗДАТЕЛСТВО
• ОТЕЧЕСТВО •

ТУВЕ ЯНСОН НЕВИДИМОТО ДЕТЕ

Превод: Теодора Джебарова

chitanka.info

ТЕОДОРА ДЖЕБАРОВА

ПРЕДГОВОР

Мили деца от 6 до 106 години!

Когато отваряте тази книжка, вие влизате в един нов свят: в пъстрия свят на финландската писателка Туве Янсон. В него всичко е хем приказно, хем близко до нашия живот. Той е населен с чудновати създания: разни хомси, мюмли, хемули, гафси и още какви ли не! Няма да ги изреждам всичките, защото вие скоро ще се срещнете лично с тях, пък не би било честно да ви лиша от изненадата, нали? Те не са хора, но не са и животни. Имат си муцунки, лапки и опашки, а мислят и говорят, чувствуват и постъпват като вас и мен. Да вземем Муминтрол: той понякога е добър, а друг път не е чак толкова добър. Понякога е весел, друг път — тъжен. Също като нас. Щях да пропусна да ви кажа, че тролчетата от скандинавските приказки са нещо като вашите стари познайници — джуджетата; ама малко по-другояче. Впрочем, вие ще видите всичките си нови приятели, нарисувани от самата авторка. А що се отнася до техния нрав, сигурно всеки от вас ще познае в един или друг от героите я себе си, я някой близък!

И така: приятно запознанство с вълшебните герои на Туве Янсон! Вярвам, че и вие ще ги обикнете, както ги обичат малки и големи във Финландия, Швеция и в много други страни.

Ваша: Теодора Джебарова

ПРОЛЕТНА ПЕСЕН

В една спокойна, безоблачна вечер в края на април Снусмумрик вече се озова толкова далеч на север, че по северната страна на възвишенията още лежах снежни петна.

Цял ден бе вървял през непокътнати местности, а над себе си чуваше непрестанно виковете на прелетните птици.

И те като него се прибираха от юг.

Вървеше леко, защото раницата му беше почти празна и нямаше какво да го тревожи. Радваше се на гората, на времето и на себе си. Утрешният и вчерашният ден бяха еднакво далеч, а сега слънцето блестеше яркочервено между брезите и въздухът бе прохладен и мек.

„Такава вечер заслужава една песен“, мислеше и Снусмумрик. Една нова песен, в която да има една част очакване и две части пролетна тъга, а останалото да изразява безмерното му блаженство, че може да се скита, да е сам и да му е хубаво, когато е сам със със себе си.

Тази мелодия се въртеше под шапката му от няколко дни, но той не се решаваше да я извади наяве. Тя трябваше да улегне, да се превърне в такова весело убеждение, че когато докосне устната хармоничка, всички звуци веднага да скочат по местата си.

Ако прибърза да ги извади, те можеха да се заинатят и песента му да излезе само полухубава, а можеше и да му мине настроението и вече никога нямаше да успее да ги улови както трябва. Мелодиите са

сериозни работи, особено ако трябва да станат хем веселички, хем тъжнички.

Но тази вечер Снусмумрик вярваше в своята песен. Тя съществуваше, беше почти готова и щеше да стане по-хубава от всички, които беше измислил до сега.

А когато пристигне в Муминската долина, ще я изсвири седнал на моста над реката и Муминтрол веднага ще каже:

— Чудесна е! Ужасно чудесна!

Снусмумрик спря сред мъха и изведнъж му стана малко криво. Муминтрол го очакваше и копнееше за него. Седеше си у дома, чакаше го и му се възхищаваше, а на раздяла беше му казал:

— То се знае, че трябва да си свободен. Ще тръгнеш, естествено. Как да не разбирам, че понякога ти е нужно да останеш сам!

А в същото време очите на Муминтрол почерняха от отчаяние и безнадежден копнеж.

— Ох, ох! — рече Снусмумрик и продължи да крачи. — Ох, ох! Колко е чувствително това тролче. Няма да мисля за него. То е добро тролче, но тъкмо сега не бива да мисля за него. Тази вечер съм сам с моята мелодия, а тази вечер не е утре.

Подир малко Снусмумрик съвършено забрави Муминтрол. Търсеше си приятно място за почивка и като чу по-навътре в гората да ромоли поточе, веднага се запъти нататък.

Последната червена слънчева ивица угасна между стволите на дърветата и бавно започна да се спуска синкав пролетен здрач. Цялата гора посиня, а брезите се отдръпваха като бели стълбове по-надалеч и по-надълбоко в сумрака.

Поточето му хареса.

Бистро и кафяво, то прескачаше купчинки от миналогодишни листа, провираще се през нестопени ледени тунели, криволичеше в мъха и се хвърляше през глава от едно водопадче с бяло пясъчно дъно. Понякога пееше мажорно като комар, а после искаше да се представи за голямо и страшно и си правеше гаргара с малко снежна вода, и накрая се надсмиваше на всичко.

Снусмумрик спря сред мокрия мъх и се заслуша. „Поточето ще влезе в моята песен — помисли си той. — Като рефрен, може би.“

В същия миг от брега се откъсна един камък и промени мелодията на водата с цяла октава.

„Това си го биваше — възхити се Снусмумрик. — Ей така трябва да звучи.“

Една друга гама точно по средата — просто така. „Дали пък да не посветя една песен на поточето — цялата само за него?“

Той извади старата си тенджерата и я напълни от водопада. После тръгна между боровете да си търси дръвца. Гората беше мокра от разтопения сняг и пролетните дъждове, та Снусмумрик трябваше да се мушне под един гъсталак от повалени дървета, за да намери сухи съчки. Той протегна лапа... и в същия миг нещо изпищя, профуча край него към боровете и продължи да се вайка дълго време из гората.

„Така е — помисли си Снусмумрик. — Във всеки храст какви ли не гадинки и дребосъци. Знам си аз. Чудно защо всичките са така нервни. Колкото са по-дребни, толкова повече се стряскат.“

Той измъкна един сух пън и малко съчки и спокойно си стъкми лагерния огън до самия завой на поточето. Огънят веднага се хвана, защото Снусмумрик беше свикнал да си готви сам. Той никога не приготвяше ядене за някой друг, освен ако това се налагаше, и никак не държеше някой друг да го кани навечеря. Всички смятаха за необходимо да бърборят, докато се хранят.

Освен това имаха слабост към столове и маси, а в най-лошия случай употребяваха и салфетки.

Дори бе чувал за един хемул, който се преобличал преди ядене, но това сигурно беше клевета.

Снусмумрик ядеше постната си супичка, а погледът му се рееше по зеления мъх под брезите, за да си починат очите му.

Мелодията идваше все по-близо и оставаше само да я грабне за опашката. Но той имаше време да я дочака, тя беше обградена и не можеше да му се изплъзне. Първо трябваше да измие съдовете, после да си запали лулата, а сетне — когато огънят се превърне в жарава и нощните животни започнат да си подвикват из гората — тогава ще настъпи време да съчини една песен.

Снусмумрик плакнеше тенджерата в поточето, когато зърна животинчето. То седеше на отсрещния бряг на ручея под един корен и го гледаше ококорено изпод рошавия си бретон. Очите му бяха изплашени, но много любопитни и следяха всяко движение на Снусмумрик.

Две плахи очи под кичур коса. Ей така изглеждат онези, на които не можеш да разчиташ.

Снусмумрик се престори, че не е видял животинчето. Той посъбра огъня, накърши малко борови клонки и седна върху тях. Извади лулата и бавно я запали. Духаше тънки вълма дим към нощното небе и чакаше да дойде неговата пролетна песен.

Но тя не идваше. Вместо това, той усещаше очите на животинчето: те следяха всичко, което правеше, възхищаваха се на всичко и малко по малко отвътре започна да го полазва досада.

Снусмумрик плясна с лапи и извика: „къш!“

А животинчето изскочи изпод корена и каза много свенливо:

— Надявам се, че не съм те изплашило? Аз те знам кой си. Ти си Снусмумрик.

Без много да му мисли, животинчето се хвърли в ручея и тръгна да гази към отсрещния бряг. Ручеят беше прекалено голям за толкова мъничко животинче, а водата — студена. То се подхлъзна няколко пъти и цамбурна през глава, но Снусмумрик беше толкова раздразнен, че не пожела да му помогне.

Най-сетне на брега изпълзя нещо окаяно и тънко като вейка, тракаше със зъби и рече:

— Здравей! Много съм щастливо, че се запознах с теб.

— Здравей — отговори Снусмумрик студено.

— Бива ли да се стопля на твоя огън? — продължи животинчето и цялата му мокра муцунка засия. — Представи си, ще ме наричат: „Този Който Веднъж Седя Край Лагерния Огън На Снусмумрик“. Цял живот няма да го забравя.

Животинчето се присламчи още по-близо, сложи лапка върху раницата и прошепна тържествено:

— Тук ли си държиш устната хармоничка? Вътре ли е сега?

— Да — отвърна Снусмумрик доста троснато.

Изчезнала беше неговата мелодия на усамотението — цялото настроение бе пропаднало, той захвапа лулата и втренчи поглед в брезите, без да ги вижда.

— Няма да ти преча, ти не се смущава — забърбори невинно животинчето. — Искам да кажа, ако ти се свири, де. Ти нямаш понятие как копнея за музика. Никога не съм чувало музика. Но за теб много съм чувало. Таралежко и Малчо, и Мама — всички са ми разправяли... Малчо дори те е виждал! Наистина нямаш понятие... тук нищо не се случва... А ние толкова много си мечтаем...

— Ти как се казваш? — попита Снусмумрик; вечерта така или иначе беше провалена и той сметна, че е по-добре да каже нещо.

— Аз съм толкова мъничко, че си нямам име — оживено отвърна животинчето. — Представи си, досега никой не ме е питал. А ето че идваш ти, за когото толкова много са ми разправяли и с когото копнеех да се запозная, и ме питаш как се казвам. Мислиш ли... дали не би могъл... искам да кажа, страшно много ли ще те затрудни да ми измислиш едно име, едно такова, дете да си е само мое и на никой друг? Сега, тази вечер?

Снусмумрик измърмори нещо и нахлупи шапката над очите си. Някой прелетя с дълги заострени криле над ручея и после се обади тъжно и проточено откъм гората: Йо-йоо, йо-йоо, ти-оо...

— Който се възхищава прекалено много от някого, никога не е напълно свободен — каза внезапно Снусмумрик. — Това го знам.

— Аз знам, че ти всичко знаеш — забърбри животинчето и припълзя още по-близо. — Знам, че всичко си видял. Каквото казваш, все е право и аз винаги ще се опитвам да бъда така свободно като теб. А сега сигурно се прибираш в Муминската долина да си починеш и да видиш познатите си... Таралежко каза, че когато Муминтрол се

събуждал от зимен сън, веднага почвал да копнее за теб... Сигурно е чудесно да има някой, който копнее за теб и винаги те чака и чака?

— Ще отида когато си искам — избухна Снусмумрик. — Може изобщо да не отида. Може да тръгна в съвсем друга посока.

— О! Той сигурно много ще се натъжи — въздъхна животинчето.

Беше поизсъхнало от топлината и кожухчето на гърдите му стана светлокафяво и пухкаво. То заопипва пак раницата и попита предпазливо:

— Не би ли искал... Толкова свят си пребродил...

— Не! — отсече Снусмумрик. — Не сега.

И си помисли огорчено: „Защо не ме оставят на мира, когато тръгна да скитам?! Не разбират ли, че ако почна да разказвам, всичко ще се натроши на думи? А после ще изчезне и като искам да си спомня какво е било, ще помня само как съм го разказвал.“

Дълго време беше тихо, после нощната птица пак се обади.

Животинчето се надигна и промълви с тънко гласче:

— Е, тогава да си тръгвам. Бъди здрав!

— Бъди здрав — отвърна Снусмумрик, пък го заусуква: — Ей, ти! Такова... Нали искаше да си имаш име. Би могло да се казваш Тити-оо, разбираш ли, в началото весело и с няколко тъжни „о“-та на края.

Животинчето замръзна на място, втренчи поглед и очите му заблестяха жълти от светлината на огъня. То обмисли името си, изпита вкуса му, заслуша се в звука му, вмъкна се в него и най-после вирна нос към небето и тихичко изквича новото си име, тъй тъжно и захласнато, че Снусмумрик го полазиха тръпки по гърба.

Сетне кафявата опашница се шмугна в треволяка и всичко утихна.

— Уф! — изпъшка Снусмумрик и подритна жарта. Той изчука лулата си, на края стана и се провикна:

— Ей ти, я се върни!

Но гората мълчеше.

— Да-да — проточи Снусмумрик. — Никой не може вечно да е любезен и общителен. Просто не успява. А животинчето все пак си получи име! Това е.

Той се отпусна, заслуша се в поточето и зачака своята мелодия. Но тя не идваше. Веднага разбра, че е отлетяла много надалеч и че не може да я улови. Сигурно никога вече. В главата му се въртеше само настойчивият, свенлив глас на животинчето и бърбеше ли, бърбеше.

— Такива като него трябва да си стоят у дома при своите майки — забоботи Снусмумрик сърдито и се хвърли по гръб върху боровите клонки. Подир малко пак се надигна и се провикна към гората. Дълго се ослушваше, но после нахлупи шапката си чак до носа и се приготви да спи.

На другата сутрин Снусмумрик продължи пътя си. Беше уморен и в лошо настроение и крачеше на север, без да поглежда на ляво или на дясно, а под шапката му нямаше ни следа от мелодия.

Не можеше да мисли за нищо друго, освен за онова животинче. Помнеше всяка негова дума и всяка своя дума и непрестанно ги преповтаряше, докато му стана лошо и така отмая, че трябваше да седне.

„Какво става с мен? — сърдито и объркано си помисли Снусмумрик. — Никога не ми е било така. Сигурно съм болен.“

Той се надигна и продължи бавно нататък, но започна отново да мисли какво казало животинчето и какво му отговорил той.

Най-сетне разбра, че така не може. По някое време след пладне Снусмумрик се завъртя кръгом и пое обратния път.

Подир малко му олекна. Вървеше по-бързо и по-бързо, препъваше се и припкеше. Малки песнички прелитаха край ушите му

но той нямаше време да ги улови. Надвечер пристигна отново в брезовата гора и започна да вика.

— Ти-ти-оо! — крещеше той. — Ти-ти-оо!

А нощните птици се разбудиха и отговориха „ти-оо, ти-оо“, но животинчето не се обади.

Снусмумрик търчеше насам-натам, търсеше и викаше, докато се здрачи. Сърпът на новата луна се показва над полянката, а Снусмумрик го гледаше и просто не знаеше какво да прави.

„Трябва да си пожелаея нещо — помисли си той, — нали има новолуние.“

Вече се канеше да си пожелае каквото винаги си пожелаваше: една нова песен или нови пътища, но изведнъж се отказа и издума:

— Да намеря Ти-ти-оо.

После се завъртя три пъти около себе си, прекоси полянката, навлезе в гората и превали билото. В храстите изшумоля нещо светлокафяво и пухкаво.

— Ти-ти-оо — извика тихичко Снусмумрик. — Върнах се, за да си поприказвам с теб.

— О, здравей — обади се Ти-ти-оо и се подаде от шубрака. — Много хубаво си направил. Тъкмо ще ти покажа какво измайсторих. Табелка! Погледни! С моето собствено ново име и ще си я закача на вратата, когато си направя собствена къща.

Животинчето му показва парче кора от дърво, върху което бе издълбан отличителен белег и продължи важно:

— Хубава е, нали? Всички й се възхитиха.

— Чудесна! — съгласи се Снусмумрик. — Значи ще си правиш къща?

— Естествено! — засия животинчето. — Изнесох се от дома и започнах да живея на сериозно! Колко е интересно! Разбираш ли, преди да си имам име, само тичах тук и там и налучквах нещата в общи черти, а събитията прелитаха покрай мен и понякога бяха опасни, а понякога бяха безопасни, но нищо не беше истинско, разбираш ли?

Снусмумрик отвори уста да каже нещо, но животинчето веднага продължи:

— Сега вече съм личност и всичко, което се случва, означава нещо. Защото то не се случва току-така, в общи черти, а се случва на

мен, Ти-ти-оо. А Ти-ти-оо си има такова или онакова мнение за нещата, ако можеш да разбереш какво искам да кажа?

— Как да не разбирам — рече Снусмумрик. — Много хубаво!

Ти-ти-оо кимна и пак започна да тършува из хрусталаците.

— Знаеш ли какво — поде Снусмумрик, — все пак реших да отида при Муминтрол. Струва ми се, че дори съм се позатъжил за него.

— Тъй ли? — обади се Ти-ти-оо. — За Муминтрол? Ами добре.

— Ако искаш, ще ти посвирия — продължи Снусмумрик. — Или ще ти разкажа някоя приказка.

Животинчето подаде глава от храстите:

— Приказка ли? Да, да. Може би довечера, че тъкмо сега съм се разбързал... Нали ще ме извиниш?...

Светлокафявата опашчица се шмугна в треволяка, изчезна за няколко мига, а после ушичките на Ти-ти-оо щръкнаха малко по-надалеч и той се провикна весело:

— Хайде, бъди здрав и поздравя Муминтрол! А аз трябва да бързам да живея, пропилял съм толкова много време!

И след миг вече го нямаше.

Снусмумрик се почеса по главата.

— Значи така — рече си той. — Да-дааа. Такава била работата!

Той легна по гръб в мъха и се загледа в пролетното небе, което нагоре беше ясносиньо, а над върхарите на дърветата — морско зелено. Нејде под шапката му се разшава онази песенчица, в която имаше една част очакване и две части пролетна тъга, а всичко останало беше безмерно блаженство, че е сам.

ЕДНА СТРАШНА ИСТОРИЯ

Предпоследното дете на хомсите лазеше покрай оградата. Понякога залягаше неподвижно и поглеждаше между летвите към врага, а после продължаваше да лази. Зад него лазеше малкото му братче.

Когато стигна до зеленчуковата градина, Хомсчето се просна по корем и запълзя като змия между салатите. Това беше единственият начин. Врагът бе разпратил разузнавачите си абсолютно навсякъде, а някои летяха и във въздуха.

— Целият почернях — оплака се Малчо.

— Мълчи — прошепна Хомсчето, — ако ти е скъп животът! Какво очакваш от едно мангрово тресавище? Да посинееш?

— Това е салатата — рече Малчо.

— Ако я караш така, много скоро ще порастеш голям — реши Хомсчето. — Ще станеш като татко и мама и така ще ти се пада! После ще виждаш и чуваш по обикновения начин, а това значи, да не виждаш и чуваш нищо и тогава — край на всичко за теб!

— Я гледай ти! — избъбри Малчо и започна да яде пръст.

— Отровна е — отсече Хомсчето. — Всичко, което расте в тази земя е отровно. А сега ни забелязаха — само заради теб.

Двама летящи разузнавачи се спуснаха върху тях откъм граховите лехи, но Хомсчето бързо ги уби. Задъхан от напрежение и усилие, той се изпързалия в напоителната канавка и се закрати там като жаба. Ослушваше се, та чак ушите му затрепериха, а главата му сякаш щеше да се пръсне. Другите разузнавачи бяха се притаили, но

наближаваха, като пълзяха безшумно през тревата. Прерийната трева. Бяха неизброими.

— Слушай — обади се Малчо от брега на канавката, — искам да си отида в къщи.

— Ти сигурно няма никога вече да си отидеш в къщи — мрачно пророкува брат му. — Костите ти ще се белеят по прерията, а татко и мама ще плачат, докато се удавят и от цялата работа няма да излезе нищо друго, освен едно голямо нищо и само хиените ще вият в нощта.

Малчо отвори уста, пое си дъх и ревна.

Хомсчето разбра, че този рев ще трае дълго. Затова остави братчето си на мира и запълзя в канавката. Беше загубил всякаква представа за разположението на врага и дори не помнеше как изглежда той.

Усети се изоставен и си помисли разгорещено: „Ех, да ги нямаше тия малки братчета! Би трябвало да се раждат големи, или изобщо да не се раждат. Нищо не разбират от война. Защо не ги държат в някое чекмедже, докато нещата започнат да им стават ясни.“

Канавката беше много мокра и Хомсчето стана и започна да газии. Тя беше широка и много дълга. Той реши да открие Южния полюс и продължи напред, все по-далеч и по-далеч, по-уморен и по-уморен, защото храната и водата бяха свършили и за беда го ухапа бяла мечка.

Най-сетне канавката се изравни със земята и Хомсчето овладя целия Южен полюс само за себе си.

Навлече в тресавището.

То бе сивкаво и тъмнозелено, а тук и там прозираше черна, лъскава вода. Глухарчета растяха навсякъде като сняг, а въздухът миришеше приятно на спарено.

— Тресавицето е забранено — помисли си Хомсчето на глас. — Забранено е за малки хомсчета. И големите хомси никога не ходят там. Но никой освен мен не знае защо е опасно. В късни нощи оттук минава голямата призрачна колесница с огромни тежки колела. Шумът от колелата се чува надалеч, но никой не знае кой я кара...

— Ох, не! — извика Хомсчето и потръпна. Изведнъж го обзе страх, който започна в стомаха и тръгна нагоре. Преди мъничко такава колесница не съществуваше — никой никога не бе чувал за нея. А сега той я измисли и в миг вече я имаше. Някъде в далечината, но само чакаше да се стъмни, за да пристигне.

— Струва ми се — прошепна Хомсчето, — струва ми се, че съм един хомс, който от десет години търси своя дом. И сега тоя хомс чувства, че живее някъде наблизо.

Той надуши посоката и тръгна. А в това време си мислеше: „блатни змии и живи гъби пълзят подире ми“ и те изведнъж започнаха да съществуват и поникнаха в мъха.

„Биха могли да изядат Малчо на един залък — помисли той тъжно. — А може би вече са го сторили. Те са навред. Предчувствам най-лошото. Но надеждата още не е загубена, има спасителни експедиции.“

Той започна да тича.

„Бедният Малчо — мислеше си Хомсчето. — Толкова мъничък и глупавичък! Ако го хванат блатните змии, вече няма да си имам малко братче и тогава аз ще остана най-малкият...“

Той хлипаше и тичаше, главата му се изпоти от уплаха, а после се втурна през двора, покрай бараката за дърва, нагоре по стълбата и

през цялото време викаше ли, викаше:

— Мамо! Татко! Изядоха Малчо!

Майката на Хомсчето беше голяма и угрижена. Винаги беше угрижена. А сега така подскочи от стола си, че грахът се пръсна от престилката ѝ по целия под, и изпищя:

— Какво? Кажи! Какво говориш! Къде е Малчо? Нали щеше да го пазиш?

— Ох! — изстена Хомсчето и се поуспокои. — Той падна в един яз на тресавището. И една блатна змия изскочи почти веднага от дупката си и се уви около дебелилото му коремче и му отхапа носа. Това е. Просто съм извън себе си, но какво може да се направи? Блатните змии са много, много повече от малките братчета.

— Змия?! — изписка майката.

Но таткото се обади:

— Успокой се. Той съчинява. Ще видиш, че само съчинява.

И бащата на Хомсчето погледна бързо през прозореца, без да се разтревожи и... на двора седеше Малчо и ядеше пясък.

— Колко пъти съм ти казвал, че не бива да съчиняваш? — рече таткото, а майката си поплака и попита:

— Дали не трябва да го напердашим?

— Сигурно — замислено отвърна таткото, — ама сега просто нямам сили. Нека поне да признае, че е грозно да се съчинява.

— Не съм съчинявал — настоя Хомсчето.

— Ти каза, че някой изял Малчо, а Малчо си е жив и здрав! — заяви таткото.

— А това не е ли хубаво?! — извика Хомсчето. — Не се ли радвате? Лично аз ужасно се радвам и много ми олекна. Тия блатни змии могат да налапат всекиго на един залък, разбирате ли? И нищо не остава, само една пустош, където нощем се кикоти хиената.

— Ох, стига вече! — въздъхна майката. — Престани, моля ти се!
— Значи всичко свърши добре — заключи Хомсчето весело. —
Има ли десерт за вечеря?

Тогава бащата на Хомсчето изведнъж се ядоса и отсече:

— Няма да получиш никакъв десерт за вечеря. И изобщо няма да получиш вечеря, докато не разбереш, че не бива да съчиняваш.

— То се знае, че не бива — възкликна Хомсчето учудено. — Много е грозно да се съчинява.

— Виждаш ли? — обади се майката. — Нека си яде детето. То изобщо нищичко не разбира.

— Не, не! — отвърна таткото. — Щом съм казал, че няма да получи вечеря, той няма да получи вечеря.

Защото бедният татко си въобразяваше, че Хомсчето никога вече няма да му повярва, ако сега си вземе думите назад.

И така Хомсчето трябваше да си легне още на залез слънце и се чувствуваше много оскърбен от татко и мама. Те, разбира се, често бяха постъпвали лошо, но никога така глупаво, както тази вечер. Хомсчето реши да избяга. Не за да ги накаже, а просто защото изведнъж му дотегна от тях и от неумението им да преценят и разберат какво е важно и какво е опасно.

Те чисто и просто бяха теглили една черта през всичко и твърдяха, че от едната страна били верните и полезни неща, а от другата — имало само съчинени и ненужни работи.

— Ще ги видя аз, като се намерят очи в очи с един хотомомб — промърмори Хомсчето, докато слизаше на пръсти по стълбата, а после се шмугна в задния двор. — Как биха се слисали! Или с блатна змия, например! Ще им изпратя една в кутия. Със стъклен капак, защото все пак не искам да ги изяде.

Хомсчето отиде пак при забраненото тресавище, за да докаже пред самия себе си, че е самостоятелен. Сега тресавището беше синьо, почти черно, а небето — зелено. Ниско над хоризонта минаваше яркожълта ивица, останала след залеза, от която тресавището изглеждаше ужасно голямо и тъжно.

— Аз не съчинявам — каза Хомсчето и зашляпа по-навътре. — Всичко е истина. Врагът и хотомомбът, и блатните змии, и призрачната колесница. Те съществуват както, например, съседите и градинарят, и кокошките, и тротинетката.

После Хомсчето застана съвсем неподвижно в тръстиката и се послуша.

Някъде в далечината сред тресавището потегли призрачната колесница. Тя хвърляше червена светлина над треволяците, скърцаше, пращеше и се движеше все по-бързо.

— Не биваше да си въобразяваш, че я има! — упрекна се Хомсчето. — Ето я, идва. Бягай!

Торфът се люшкеше и огъваше под лапките му, черните водни дупки му се пулеха като очи сред тръстиките, а тинята влезе между палците му.

— Не трябва да мислиш за блатните змии — каза си Хомсчето и мигновено така силно и живо си ги представи, че всичките се подадоха от своите дупки и започнаха да си облизват мустаците.

— Защо не съм като моя дебел Малчо? — провикна се Хомсчето в отчаяние. — Той мисли със стомаха си и яде стърготини, пясък и пръст, докато му приседне. Веднъж се опита да изяде балона си. Ако беше успял, нямаше да го видим повече.

Хомсчето се захласна при тази мисъл и спря на място. Едно дебело братче, което отлита във въздуха! Краката му стърчат безпомощно встрани, а канапчето на балона виси от устата му.

— Ох, не!

Надалеч в тресавището светеше прозорец. Колкото и да е странно, това не беше призрачната колесница, а само някакво правоъгълно прозорче, което излъчваше спокойна светлина.

— Сега ще отидеш там — заповяда си Хомсчето. — Ще ходиш, защото ако тичаш, ще ти стане страшно. И няма да мислиш, само ще вървиш!

Къщата беше кръгла и затова в нея сигурно живееше някоя мюмла. Хомсчето почука. Почука няколко пъти и тъй като никой не дойде да му отвори, влезе сам.

Вътре беше топло и приятно. Лампата стоеше на перваза на прозореца и от светлината ѝ нощта навън изглеждаше черна като катран. Някъде тракаше часовник, а върху гардероба лежеше по корем една мъничка мюмла и го гледаше.

— Здравей — рече Хомсчето. — Спасих се в последния миг. Блатни змии и живи гъби! Нямаш си понятие!

Малката мюмла го огледа мълчаливо и критично. После каза:

— Аз съм Мю. Виждала съм те и друг път. Водеше на паша едно дебело, малко хомсче и през цялото време си мърмореше нещо под носа и размахваше лапи из въздуха. Ха-ха!

— Какво от това — възрази Хомсчето. — А ти защо си се качила на тоя гардероб? Ужасно глупаво.

— Зависи — проточи малката Мю. — Някому може да се стори глупаво, но за мен това е единственото спасение от страхотна участ.

Тя се наведе през ръба на гардероба и прошепна:

— Живите гъби са стигнали вече до хола.

— Какво? — сепна се Хомсчето.

— Оттук виждам, че са се настанили и пред другата врата — продължи малката Мю. — Дебнат. Няма да сбъркаш, ако навиеш онзи килим и го сложиш пред прага. Иначе ще се изтънят и ще се промъкнат под вратата.

— Вярно ли говориш? — попита Хомсчето и някаква бучка му заседна в гърлото. — Такива гъби до сутринта не съществуваха. Аз ги измислих.

— Нима? — възкликна Мю високомерно. — Онези лепкавите ли? Дето приличат на дебело одеяло и се катерят по жертвите си и се впиват в тях?

— Не знам — промълви Хомсчето и се разтрепери. — Не знам...

— Баба ми вече цяла е покрита — отбеляза Мю мимоходом. — Тя е в хола. Или по-точно — каквото е останало от нея. Прилича на голяма зелена купчина, само мустаците ѝ се подават от единия край. Можеш да сложиш другия килим пред онази врата. Но надали ще помогне.

Сърцето на Хомсчето хлопаше много силно, а лапките му така се бяха вцепенили, че с мъка успя да навие килимите. Часовникът продължаваше да трака някъде в къщата.

— Този звук го издават гъбите като растат — обясни малката Мю. — Те растат ли, растат, дордето спукат вратите и тогава ще плъзнат по теб.

— Изтегли ме на гардероба! — изпищя Хомсчето...

— Няма достатъчно място — рече малката Мю.

На пътната врата се почука.

— Чудно — въздъхна малката Мю, — чудно, защо си дават труд да чукаат, като могат да влязат когато си искат...

Хомсчето се втурна към гардероба и се опита да се покатери горе. Отново се потропа.

— Мю! Чука се! — извика някой от вътрешността на къщата.

— Да, да, да! — обади се малката Мю. — Вратата е отворена. Това беше баба — добави тя. — Просто невероятно, че все още може да говори!

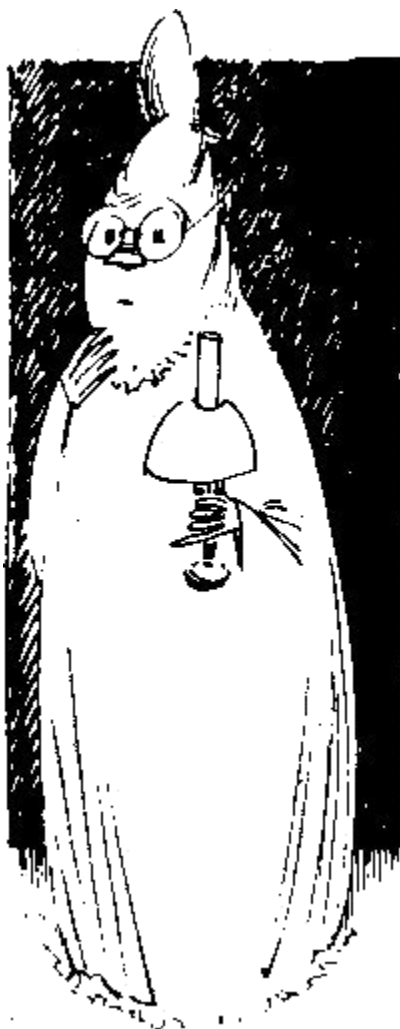
Хомсчето впери поглед във вратата. Тя започна да се отваря — образува се тесен, черен процепа. Той изпищя и се търкули под канапето.

— Мю — каза баба й, — колко пъти съм ти казвала да отваряш, когато се чука. И защо си сложила килима пред вратата? И защо никога не ме оставяш да спя спокойно?!

Бабата беше ужасно стара и сърдита и облечена в широка бяла нощница. Тя прекоси стаята, отвори пътната врата и каза:

— Добър вечер.

— Добър вечер — отговори бащата на Хомсчето. — Прощавайте, че ви безпокоя, но случайно да сте видели сина ми, предпоследния...

— Той е под канапето — провикна се малката Мю.

— Хайде излез оттам — рече бащата на Хомсчето. — Вече не ти се сърдя.

— Под канапето ли? Гледай ти! — въздъхна бабата уморено. — Винаги се радвам, когато внуците ми гостуват и нямам нищо против Мю да си покани другарчетата. Но предпочитам да си играят денем, а не нощем.

— Страшно много съжалявам — смутолеви бащата на Хомсчето. — Следващия път ще дойде преди обяд.

Хомсчето изпълзя изпод канапето. Той не погледна нито Мю, нито баба й. Запъти се право към вратата, излезе на стълбата и хлътна в нощния мрак.

Татко му вървеше до него, без да продума. Хомсчето беше толкова обиден, че едва се сдържаше да не заплаче.

— Татко — каза най-сетне. — Онова момиче... нямаш си понятие!... Никога вече няма да отида там — продължи Хомсчето яростно. — Тя ме измами! Тя съчинява! Така ужасно съчинява, че може да ти стане лошо.

— Разбирам те — утеши го татко му. — Понякога такива неща са страшно неприятни.

А после си отидоха у дома и излапаха всичко, което беше останало от десерта.

ФИЛИФЬОНКАТА, КОЯТО ВЯРВАШЕ В БЕДСТВИЯ

Имаше едно време една Филифьонка, която се залови да пере голямата си парцалена черга в морето. Търкаше с четка и сапун до синята ивица и изчакваше всяка седма вълна, която идваше тъкмо навреме и изплакваше сапунената пяна.

После търкаше до следващата синя ивица; слънцето топлеше гърба ѝ, а тънките ѝ крака бяха потопени в бистрата вода и тя триеше ли, триеше.

Беше мек и спокоен летен ден от онези, които са най-подходящи за пране на килими. Вълните се надигаха бавно и сънливо, за да ѝ помагат, а около червената ѝ шапка бръмчаха няколко едри горски пчели, защото я мислеха за цвете.

„Преструвайте се вие! — мислеше си мрачно Филифьонката. — Знам си аз какво ще стане! Винаги е такава тихо и спокойно преди да настане бедствие.“

Тя стигна до последната синя ивица, остави седмата вълна да я облее, а после изтегли цялата черга в морето, за да я изплакне.

Под водата скалата беше гладка и червена и по нея светлееха игриви слънчеви отблясъци. Те танцуваха по краката на Филифьонката и бяха позлатили десетте им пръста.

Тя потъна в размисъл: „Би трябвало да си купя нова шапка — оранжева. Или да избродирам слънчеви отражения по старата. Златни. Но, разбира се, няма да е същото като не се движат. А освен това — какво ще правя с новата шапка, когато дойде страшното? Все едно, мога да си загина и със старата...“

Филифьонката измъкна чергата на сухо, метна я върху скалата и започна сърдито да газии по нея, за да се оцеди водата.

Времето беше прекалено хубаво, просто неестествено. Положително щеше да се случи нещо. Тя беше убедена в това. НеЙде зад хоризонта се готвеше нещо мрачно и страховтно — то се надигаше, приближаваше, все по-бързо и по-бързо...

— Дори не знам какво е — шепнеша си Филифьонката. — Цялото море става черно, роптае, слънчевата светлина угасва...

Сърцето й затуптя силно, тръпки полазиха по гърба й и тя се обърна трескаво, сякаш зад нея е застанал враг. А там морето си блещукаше както преди, слънчевите отражения танцуваха в игриви осморки по дъното и летният вятър я погали утешително по носа.

Никак не е лесно обаче да утетиш една Филифьонка, обзета от паника, без да знае защо.

С треперещи лапи тя разпъна чергата да съхне, грабна сапуна и четката и хукна към дома, за да сложи вода за чай. Гафсата беше обещала да измине към пет часа.

Къщата на Филифьонката беше голяма и не особено хубава. Някой сигурно е искал да се отърве от залежалите си бои, та я боядисал тъмнозелена отвън и кафява отвътре. Филифьонката я взе под наем без мебел от един хемул, който твърдеше, че на младини баба й редовно прекарвала там лятото. И тъй като Филифьонката много държеше на рода си, веднага реши, че трябва да живее в същата къща, за да почете паметта на баба си.

Първата вечер тя бе седнала на стъпалата и се чудеше на баба си, която изглежда в младите си години никак не е приличала на себе си. Просто невероятно, че една истинска Филифьонка с усет към красотата на природата, ще се засели на този пуст и ужасен бряг. Нямаше градина, където да си вариш сладко. Нямаше и следа от широколистно дърво, което да превърнеш в беседка. Нямаше дори сносен изглед.

Тогава Филифьонката бе въздъхнала и втренчила недоумяващ поглед в позеленялото от здрача море, което поръбваше с прибоя си целия бряг докъдето се виждаше. Зелено море, бял пясък, червени водорасли. Пейзажът беше като създаден за бедствия — нямаше нито едно безопасно местенце.

Естествено, Филифьонката по-късно разбра, че всичко било някакво недоразумение.

Напразно се беше пренесла да живее в ужасната къща край ужасния бряг. Баба ѝ живяла в съвсем друга къща. Такива работи стават в живота!

Но по това време Филифьонката беше писала вече на целия си род къде се е преместила и счете за неуместно да смени отново жилището си.

Можеха да си помислят, че не знае какво иска.

Сега Филифьонката затвори вратата подире си и се опита да създаде малко уют. А това не беше лесно. Стаите бяха толкова високи, че таваните винаги оставаха в сянка. Прозорците зееха големи и строги и дори най-хубавите дантелени пердета в света не можеха да ги направят приветливи. Това не бяха прозорци, през които да гледаш навън, а прозорци, през които някой можеше да наднича вътре — а това никак не се нравеше на Филифьонката.

Тя непрестанно се опитваше да подреди уютни кътчета, но те не ставаха уютни. Групичките от мебели сякаш се губеха. Столовете търсеха закрила под масата, канапето се долепваше в ужас до стената, а светлите кръгове под лампите изглеждаха залутани като плахата светлинка на джобно фенерче в тъмна гора.

Подобно на всички Филифьонки и тя притежаваше купища от украшения. Малки огледала, снимки на роднини в кадифени рамки с черупки от охлюви, порцеланови котенца и хемули, които стояха върху бродирани покривчици, мъдри поговорки извезани с коприна или сърма, много вазички и сладки грейки за чайници, ушити във формата на мюмли — все такива неща, които правят живота по-лек и не толкова опасен и голям.

Но в мрачната къща край морето всички тези красиви, любими предмети губеха топлотата и смисъла си. Тя ги местеше от масата на скрина и от скрина на прозореца, но като че ли никъде не им беше добре.

Ето ги и сега. Все така загубени.

Филифьонката застана до вратата, огледа се и потърси утеха в своите притежания. Но те бяха безпомощни като нея. Тя отиде в кухнята и остави сапуна и четката за килими на мивката. После Филифьонката сложи чайника да се грее и извади най-хубавите си чаши със златната ивица. Тя свали от рафта чинията със сладките, издуха умело трохите от ръба и нареди най-отгоре няколко сладки с глазура, за да смае Гафсата.

Гафсата пиеше чая си без сметана, но Филифьонката за всеки случай приготви бабината сребърна каничка, която приличаше на кораб. Захарта постави в малка кошничка с мъниста по дръжката.

Докато подреждаше масата, тя се чувствуваше съвсем спокойна и сякаш бе отхвърлила всички мисли за бедствия.

Жалко само, че в тази зловеща местност не се намираха красиви и подходящи цветя. Те приличаха на малки зли храсти и по цвят никак не подхождаха на всекидневната. Филифьонката побутна недоволно вазата и пристъпи към прозореца, за да види дали Гафсата не идва вече.

Но веднага си помисли: „Не, не! Няма да поглеждам. Ще я изчакам да почука. Тогава ще изтичам да отворя и двете ще бъдем ужасно радостни и дружелюбни и ще говорим като водопади... Ако погледна навън, може би ще видя, че целият плаж е пуст чак до фара. Или — че приближава една малка точица, а никак не обичам неща, които приближават, неумолимо приближават... Но още по-лошо ще бъде, ако точицата изведнъж почне да става по-малка и си отиде...“

Филифьонката се разтрепери.

„Какво става с мен — помисли си тя. — По този въпрос трябва да си поговоря с Гафсата. Може би не бих избрала именно нея за такъв разговор, но нали не познавам никой друг.“

На вратата се почука. Филифьонката се втурна в антрето и още преди да отвори, вече приказваше:

— ... и какво прекрасно време — извика тя. — Морето, погледнете морето... колко е синьо, колко приветливо, нито една вълничка! Как сте, да, изглеждате просто чудесно, тъй си и мислех... Но ето, като живеете така, природата и всичко — нещата се нареждат, нали?

„Днес е по-объркана от обикновено“ — рече си наум Гафсата и свали ръкавиците си (защото беше истинска дама), а на глас каза:

— Точно така. Колко сте права, госпожа Филифьонк.

Те седнаха на масата и Филифьонката толкова се радваше на гостенката си, че бърбореше врели-некипели и разливаше чая по покривката.

Гафсата похвали сладките и захарницата и всичко, което можа да измисли, но за цветята нищо не каза. Естествено! Гафсата беше добре възпитана, а всеки можеше да види, че този див и зъл храст не подхождаше на сервиза за чай.

Подир известно време Филифьонката престана да бърбори врели-некипели, а тъй като и Гафсата нищо не казваше, в стаята постепенно стана съвсем тихо.

В същия миг слънчевата светлина върху покривката на масата угасна. Големите строги прозорци се изпълниха с облаци и двете дами чуха вятъра да приближава откъм морето. Много отдалеч, като шепот.

— Видях, че сте изпразили чергата си, госпожа Филифьонк — подхвана Гафсата с учтив интерес.

— Да, нали казват, че морската вода била полезна за всякакви килими — отвърна Филифьонката. — Боите им не се разливат една в друга, а след това ухаят на свежо...

„Трябва да накарам Гафсата да ме разбере — мислеше си тя. — Трябва да накарам някой да разбере, че ме е страх; някой, който може да ми отговори: Естествено, че те е страх — да знаеш само, колко добре те разбирам. Или пък: Но скъпа, от какво се страхуваш? В този чудесен, спокоен летен ден. Или едното, или другото, но поне да каже нещо.“

— Тези сладки са по една рецепта на баба ми — рече Филифьонката. А после се наведе над масата и прошепна:

— Това спокойствие е неестествено. Сигурно означава, че ще се случи нещо страхотно. Скъпа Гафса, повярвайте ми, ние сме много нищожни с нашите чаени сладки и нашите килими и всичко онова, което ни се струва важно, нали разбирате, ужасно важно, но винаги застрашено от неумолимото...

— О! — възкликна Гафсата и много се притесни.

— Да, да, неумолимото — продължи трескаво Филифьонката. — Онова, на което не можем да се помолим, да му обясним, да го проумеем, а още по-малко да го питаме. Онова, което приближава зад черното стъкло на прозореца, идва отдалеч по пътя, или откъм морето и расте ли, расте, а ние го забелязваме едва когато вече е късно. Гафса, нали и вие сте имали това чувство? Кажете, нали сте го преживяли — поне веднъж? Миличка, кажете?

Лицето на Гафсата беше почервенияло, тя въртеше безспирно захарницата в кръг и ѝ се дощя изобщо да не беше идвала.

— Е, да, към края на лятото понякога задухват доста силни ветрове — рече тя най-сетне предпазливо.

Филифьонката се загърна в разочаровано мълчание. Гафсата почака малко, и продължи леко раздражена:

— В петък си прострах прането и, ако щете ми вярвайте, трябваше да гоня най-хубавата си калъфка до оградата. Какъв прах за

пране употребявате, госпожа Филифьонк?

— Не помня — отвърна Филифьонката и изведнъж се почувствува ужасно уморена, защото Гафсата не се опита да я разбере. — Искате ли още чай?

— Не, благодаря — отказа Гафсата. — Беше наистина много приятен следобед. Но за съжаление, лека-полека трябва да си тръгвам.

— Да, да — рече Филифьонката. — Разбирам.

Като погледна навън, тя видя, че над морето бе притъмняло, а вълните роптаеха по бреговете.

Беше прекалено рано, за да запали лампата, без да изглежда страхлива, но и прекалено тъмно, за да е приветливо. Тънкият нос на Гафсата бе още по-сбърчен от обикновено, сякаш изразяваше, че не ѝ е приятно. Но Филифьонката не ѝ помогна да си тръгне; тя не казваше нищо, само седеше безмълвно и трошеше глазираните си сладки на дребни парченца.

„Ех, че притеснително“ — мислеше си Гафсата и незабелязано придърпа чантата си от скрина и я мушна под мишницата си. Навън задуха югозападен вятър.

— Говорите ми за вятър — подхвана внезапно Филифьонката. — Вятър, който отнася прането. А аз ви говоря за циклони. За тайфуни, мила Гафса. За смерчове, фъртуни, урагани и пясъчни бури... За приливни вълни, които отнасят къщи... Но на първо място говоря за себе си, макар и да знам, че това не е прието. Знам, че ще стане голяма пакост. Непрекъснато за това мисля. Дори докато перях парцалената си черга. Можете ли да го разберете? Не чувствувате ли подобно нещо?

— Най-добре става с оцет — отговори Гафсата и втренчи поглед в чашата си. — Парцалените черги запазват цветовете си, ако се сипе малко оцет във водата за плакнене.

Тогава Филифьонката се ядоса, а това беше нещо много необичайно за нея. Тя изпита неудържимо желание да предизвика Гафсата по някакъв начин и се хвана за първото нещо, което ѝ дойде наум. Посочи отворотелното храстче във вазата и извика:

— Погледнете го! Нали е красиво! И колко хубаво отива на чаения сервиз!

А Гафсата също се ядоса, всичко ѝ беше втръснало и затова избухна:

— Ами! Прекалено е голямо и бодливо, и ярко... То се натрапва и изобщо не подхожда на една маса за чай!

После двете дами се сбогуваха, Филифьонката затвори вратата и се върна във всекидневната.

Беше наскърбена и разочарована и имаше чувството, че визитата е излязла несполучлива. Храстчето стоеше наред масата, сивкаво, бодливо и покрито с тъмночервени цветове. Изведнъж на Филифьонката ѝ хрумна, че всъщност не цветята бяха причина за несходството със сервиза, а сервизът не отиваше на никое от другите неща.

Тя премести вазата на прозореца.

Цялото море бе променено. Беше посивяло, вълните имаха бели зъби и злобно ръфаха края на плажа. Небето изглеждаше червеникаво и тежко.

Филифьонката се застоя дълго до прозореца и слушаше как вятърът се усилва.

Телефонът извънтя.

— Вие ли сте, госпожа Филифьонк? — попита гласът на Гафсата доста неуверено.

— То се разбира, че съм аз — отговори Филифьонката. — Тук не живее никой друг. Добре ли се прибрахте?

— Да, да — каза Гафсата. — Струва ми се, че пак е малко ветровито.

Тя помълча малко, а сетне продължи любезно:

— Кажете, госпожа Филифьонк, онези страхотии, за които говорехте... често ли ви се случват?

— Не — отговори Филифьонката.

— Само понякога, така ли?

— Всъщност никога — рече Филифьонката. — Но имам такова едно чувство.

— Аха — проточи Гафсата. — Искях само да ви благодаря за приятния следобед. Значи никога нищо не ви се е случвало?

— Не — отвърна Филифьонката. — Много мило от ваша страна, че ми се обадохте. Надявам се някой път да се видим пак.

— И аз се надявам — каза Гафсата и прекъсна.

Филифьонката поседя известно време; зъзнеше и гледаше телефона.

„Скоро прозорците ми ще станат черни — мислеше си тя. — Бих могла да ги закрия с одеяла. Бих могла да обърна огледалата към стената.“

Но не направи нищо, а продължи да седи и да слуша вятъра, който виеше в комина. Като изоставено малко животно.

Рибарският кош на хемула започна да думка по южната стена, но Филифьонката не посмя да излезе и да го махне оттам.

Къщата потръпваше съвсем лекичко; вятърът сега идваше на талази, чуваше се как бурята набираше сила, а после се втурваше с големи скокове откъм морето.

По покрива се изпързала керемидата и се разби в камъните. Филифьонката трепна и стана. Отиде бързо в спалнята си. Но тя беше прекалено голяма и не й подеждва успокоително. Килерът! Той беше достатъчно малък, за да й вдъхне чувство на безопасност. Филифьонката прегърна завивката си, хукна по коридора към кухнята, отвори с ритник вратата на килера и задъхана я затвори зад гърба си.

Тук бурята не се чуваше толкова силно. Освен това нямаше прозорец, а само малък отдушник.

Опипвайки слепешката в тъмното, тя се провря покрай чувала с картофите, омота се в завивката и се сгуши досам стената под рафта със сладката.

Малко по малко въображението ѝ почна да си измисля някаква собствена буря, много по-черна и дива от онази, която разтърсваше къщата. Вълните на прибой се превърнаха в големи бели змейове, един ревящ смерч развъртя водата и я издигна като черен стълб на хоризонта — и този стълб беше лъскав и фучеше насам, все по-близо и по-близо...

Нейната собствена буря бе винаги най-страшната, но така е било от край време. А в дъното на душата си, Филифьонката малко се гордееше със своите бедствия, за които само тя си знаеше.

Гафсата е магаре — мина ѝ през ума. — Някаква си глупава госпожа, която не мисли за нищо друго, освен за чаени бисквити и калъфки за възглавници. Дори от цветя понятие си няма. А мен изобщо не ме разбира. Сега седи и си въобразява, че никога нищо не ми се е случило. На мен, дете всеки ден преживявам края на света и все пак продължавам да се обличам и да се събличам, да ям и да мия съдове, и да посрещам гости, сякаш нищо не е било!

Филифьонката подаде носа си навън, взря се строго в мрака и се закани:

— Ще ви дам да се разберете!

Кой знае какво искаше да каже с това! После пак се свря под завивката и запуши уши с лапите си.

Но към полунощ бурята започна да се усилва и в един часа достигна 46 метра в секунда.

Към два часа през нощта вятърът събори комина. Половината се строполи откъм външната страна на къщата, а останалата част падна в огнището. През дупката в покрива се откри черното небе, по което летяха големи облаци. Тогава бурята се втурна в къщата и вече нищо не се виждаше от сажди и веещи се пердета, и покривки за маса, и роднински фотографии, които профучаваха покрай ушите на Филифьонката. Всичките ѝ подплашени притежания сякаш оживяха, навред пращеше, звънтеше, дрънчеше, вратите се блъскаха и картините изпопадаха на пода.

Насред всекидневната стоеше самата Филифьонка, стресната от сън, с буйно развяваща се пола и смутено си мислеше:

„Стана тя каквато стана! Всичко ще пропадне. Най-сетне! Вече няма какво да очаквам.“

Тя вдигна телефонната слушалка, за да се обади на Гафсата и да ѝ каже... тъй де, да ѝ каже нещо, което да разгроми Гафсата за вечни времена. Нещо спокойно и тържествуващо.

Но вятърът беше скъсал телефонните жици.

Филифьонката чуваше само бурята и керемидите, които трополяха по покрива.

„Ако се кача на тавана, вятърът сигурно ще отнесе покрива — помисли си тя. — Ако сляза в мазето, цялата къща ще се срути отгоре ми. Но тя така или иначе ще се срути.“

Филифьонката грабна едно порцеланово котенце и го притисна силно към себе си. В същия миг вятърът блъсна прозореца и стъклата се посипаха по пода. Дъждът заплющя върху махагоновите мебели, а красивият гипсов хемул се катурна от стойката и се разби на парчета.

Големият стъклен полилей на вуйчо ѝ се строполи с ужасен трясък на пода. Филифьонката чу как притежанията ѝ пищяха и се жалваха, за миг зърна преbledнелия си нос в счупеното огледало и без да му мисли повече, хукна към прозореца и скочи навън.

Там приседна в пясъка. Усети топлия дъжд по лицето си, а роклята ѝ се развя и запляска около тялото ѝ като корабно платно.

Тя замижа силно, защото знаеше, че вече се намира сред опасността — съвсем безвъзвратно.

Бурята продължаваше невъзмутимо да си бучи както преди. Но страхливите звуци бяха изчезнали заедно с всичко, което виеше, тряскаше, пращеше, думкаше и се раздираше. Опасното беше вътре в къщата, не навън.

Филифьонката предпазливо вдъхна свежия мирис на водорасли и отвори очи.

Мракът вече не беше черен както във всекидневната.

Тя видя прибоя и лъча на фара, който описваше бавни кръгове в нощта, плъзваше се покрай нея, продължаваш из пясъчните дюни, губеше се по далечния хоризонт, връщаше се и кръжеше, кръжеше спокойната светлина, наблюдаваше бурята и ѝ държеше сметка какво прави.

„Досега никога не съм излизала нощем сама — помисли си Филифьонката. — Ех, да знаеше мама...“

Тя запълзя срещу вятъра към брега, за да се отдалечи колкото е възможно повече от къщата на хемула. В лапата си все още държеше порцелановото котенце; успокояваше я мисълта, че има какво да закриля. Сега забеляза, че цялото море бе покрито със синкавобяла пяна. Вятърът отвяваше гребените на вълните и ги понасяше над брега като пушек. Въздухът имаше солен вкус.

Зад гърба ѝ нещо изтрещя и се счупи — нещо в къщата. Но Филифьонката дори не обърна глава. Седеше сгушена зад един голям камък и наблюдаваше нощта с широко отворени очи. Вече не ѝ беше студено. А най-странното бе, че изведнъж се почувствува в пълна безопасност. Това усещане беше съвсем необичайно за Филифьонката и затова ѝ се стори очарователно приятно. Пък и за какво ли трябваше още да се тревожи? Нали бедствието най-сетне беше настъпило!

Призори бурята поутихна. Филифьонката почти не го забеляза, а седеше и размишляваше за себе си, за своите бедствия и за своите мебели, и се чудеше как да подреди всичко, че да стане както трябва. Всъщност, нищо не беше се случило, освен дето падна коминът.

Но тя имаше чувството, че това е най-забележителното събитие в живота ѝ. То я разтърси, обърна всичко с главата надолу и Филифьонката не знаеше какво да предприеме, за да стъпи отново на краката си.

Струваше ѝ се, че досегашната Филифьонка вече я няма, но не беше сигурна дали съжالياва. А какво щеше да стане с всичко, което притежаваше оная Филифьонка?

Всичките строшени, омацани със сажди, пукнати и мокри вещи? Ами ако се залови да ги поправя? Седмица подир седмица да лепи, да кърпи и да търси загубени парченца...

Да пере, да колосва, да пребоядисва и да съжالياва за онова, което не можеше да се поправи и винаги да си знае, че пукнатините все пак са останали и че по-рано нещата са били много по-хубави... О, не! А после отново да подреди цялата жалка сбирщина по същия начин в същите мрачни стаи и да продължава да си внушава, че е уютно...

— Не, няма да го направя! — възкликна Филифьонката и се надигна на вдървените си крака. — Ако се опитам да наредя всичко, както си беше преди, ще стана и аз каквато бях. Ще започна отново да се страхувам... Предчувствувам го. И пак ще идват да ме дебнат циклони и тайфуни, и фъртуни...

Тогава за пръв път погледна към къщата на хемула. Тя си стоеше на мястото. Всичките парчетии бяха вътре в къщата, лежаха там и я чакаха да се погрижи за тях.

Досега никоя истинска Филифьонка не беше изоставяла красивите си наследствени мебели на произвола на съдбата...

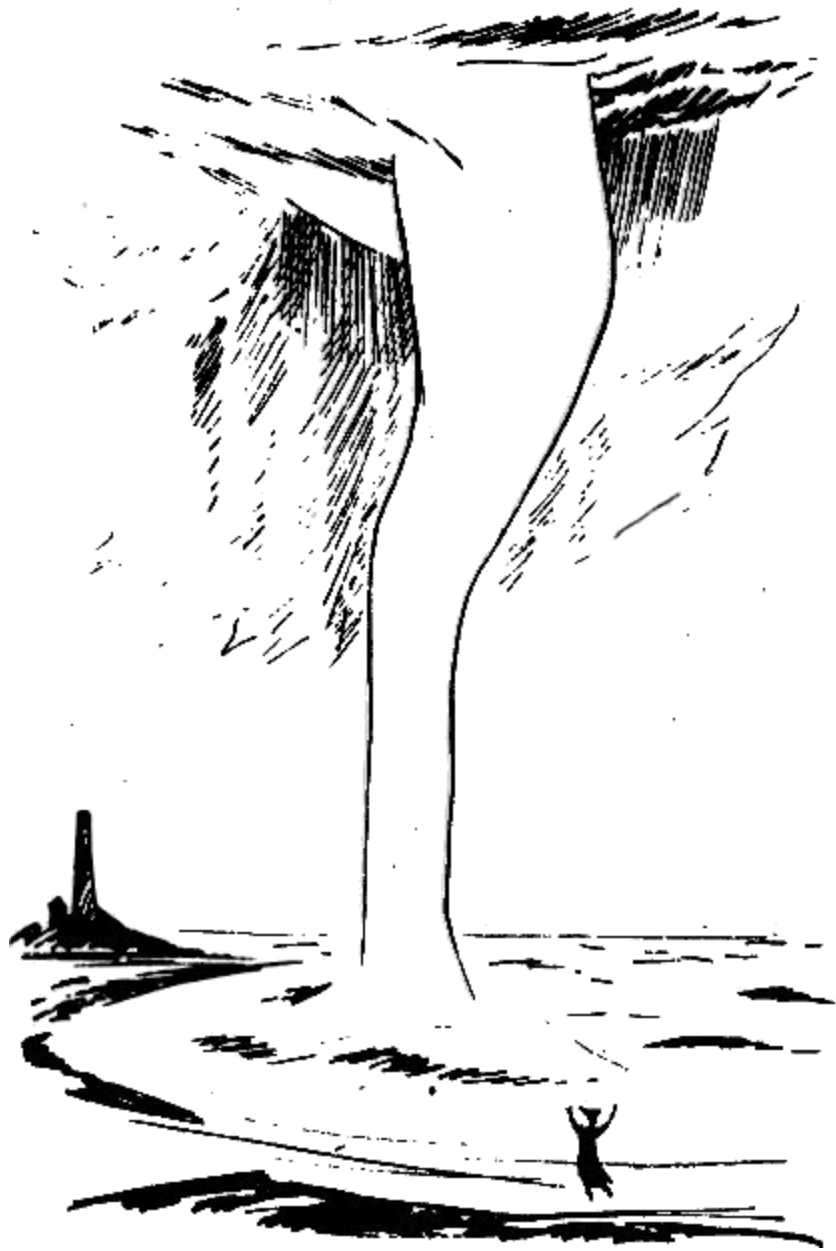
— Мама би казала, че има нещо, наречено дълг — промълви Филифьонката.

Беше се зазорило.

Източният хоризонт очакваше изгрева на слънцето. Над морето прелитаха плахи вихрушки, а по небето имаше пръснати облаци, които бурята бе забравила да отнесе. Няколко слаби гръмотевици проехтяха и отминаха.

Морето беше неспокойно и вълните не знаеха накъде искат да отидат. Филифьонката се двоумеше.

И тогава зърна смерча.

Той не приличаше никак на онзи смерч, дето си го беше измислила тя, и който изглеждаше като черен, лъскав воден стълб. Този беше истински. Той беше светъл. Състоеше се от развихрени бели облаци, които се въртяха надолу в огромна спирала, а там, където водата се издигаше от морето, за да се съедини с тях, имаше тебеширено бял цвят.

Той не ревеше и не бързаше. Движеше се съвсем безмълвно и бавно към брега, като лекичко се олюляваше и изведнъж поруменя от изгрева на слънцето.

Смерчът беше безкрайно висок, въртеше се беззвучно и лудешки около себе си и приближаваше ли, приближаваше.

Филифьонката не можеше да помръдне. Стоеше неподвижно, съвсем неподвижно, стискаше порцелановото коте и си мислеше: „Ох, ти мое красиво, великолепно бедствие...“

Смерчът прекоси плажа недалеч от Филифьонката. Бялата вихрушка се плъзна царствено покрай нея, вече като стълб от пясък, и най-спокойно дигна покрива от къщата на хемула. Филифьонката видя как покривът се извиси и изчезна. Видя как мебелите ѝ полетяха нагоре и изчезнаха. Видя, как всичките ѝ украшения се понесоха право към небето: покривчици, фамилни снимки, грейки за чайници, бабиното канче за сметана и везаните с коприна и сърма поговорки, всичко, всичко, всичко! А тя стоеше и си мислеше възторжено:

„Ох, че хубаво! Как бих могла да се боря аз, бедната малка Филифьонка, с великите природни стихии? Какво би могло да се направи след такова премеждие? Нищо! Всичко е почистено и изметено!“

Смерчът се понесе тържествено по сушата, изтъня, прекърши се и рухна. Беше си свършил работата.

Филифьонката си пое дълбоко въздух.

— Никога няма да се страхувам повече — каза си тя. — Сега съм напълно свободна. Готова съм на всичко!

Тя сложи котето върху един камък. През нощта едното му ухо се бе счупило, а по нослето му имаше мазут от плажа. Това му придаваше ново изражение, малко хитричко и горделиво.

Слънцето се издигаше. Филифьонката слезе на мокрия пясък. Там лежеше парцалената черга. Морето я беше накичило с водорасли и мидички и едва ли някога е имало толкова съвместно изпрана черга. Филифьонката се изкикоти. После грабна чергата с двете си лапи и я повлече към прибоя.

Гмурна се в една голяма зелена вълна, седна върху чергата и отплува по кипналата бяла пяна, отново се гмурна и стигна чак до дъното.

Над Филифьонката преминаваха вълни — прозрачни и зелени — а сетне изплува пак на повърхността при слънцето. Пръхтеше, смееше се, викаше и си играеше с чергата в прибоя.

През целия си живот не беше се веселила така хубаво.

Най-после Филифьонката забеляза Гафсата, която отдавна я зовеше от брега.

— Просто ужасно! — провикна се Гафсата. — Миличка, бедничка госпожа Филифьонк!

— Добро утро! — рече Филифьонката и измъкна чергата на плажа. — Как сте?

— Не мога да дойда на себе си — възкликна Гафсата. — Каква нощ! През цялото време само за вас съм мислила. Аз го видях! Видях го, като идваше! Та това е същинско бедствие!

— Нима? — невинно попита Филифьонката.

— Вие бяхте права, да, бяхте права — вайкаше се Гафсата. — Вие казахте, че ще стане бедствие. И всичките ви хубави неща! Целият ви красив дом! Толкова бях разтревожена, че цяла нощ се опитвах да ви се обадя по телефона, но жиците бяха прекъснати...

— Много мило — каза Филифьонката и изцеди водата от шапката си. — Но наистина нямаше нужда. Нали знаете, трябва само да се сипе малко оцет във водата за плакнене и боите на чергите се запазват отлично! Всички тревоги са излишни!

И Филифьонката седна в пясъка и се смя до сълзи.

ПРИКЛЮЧЕНИЕТО С ПОСЛЕДНИЯ ЗМЕЙ В СВЕТА

Един четвъртък, към края на летните горещини, Муминтрол улови малко змейче в голямата яма, пълна с кафява вода, вдясно от дървото, на което татко му закачаше хамака си.

Естествено, той нямаше намерение да улови змей. Просто се опитваше да хване няколко от онези дребни гадинки, които фучаха насам-натам по тинята на дъното и да провери, как движат краката си, като плуват, и дали наистина плуват заднишком. Но като вдигна бързо стъкления буркан, в него имаше съвсем друго нещо.

— Кълна се във вечната си опашка! — прошепна Муминтрол благоговейно. Той държеше буркана в двете си лапки и не можеше да откъсне очи от него.

Змеят не беше по-голям от кибритена кутийка и плуваше из водата с грациозни движения на прозрачните си криле, които бяха красиви като перките на златна рибка.

Но никоя златна рибка не е била тъй ослепително позлатена, като този миниатюрен змей. На слънцето целият блестеше от злато, шиповете му също бяха златни, а главичката му бе яркозелена и очите — жълти като лимон. Шестте позлатени крачета имаха по една мъничка зелена лапа, а и краят на опашката му преливаше в зелено. Беше прекрасен.

Муминтрол завинти капака (с дупки за въздух) и внимателно сложи буркана в тревата. После легна по корем и се залови да разглежда змея отблизо.

Змеят доплува до стъклената стена и отвори муцунката си, пълна с мънички, мънички бели зъби.

„Сърдит е — помисли си Муминтрол. — Сърдит е, въпреки че е толкова страшно малък. Какво да направя, за да го накарам да ме заобича?... И какво ли яде? Какво яде един змей...?“

Разтревожен и възбуден, той взе буркана и тръгна към къщата много предпазливо, за да не се удари змеят в стъклените стени. Беше ужасно мъничък и крехък.

— Ще се грижа за теб и ще те обичам — пошепна му Муминтрол. — Нощем ще ти позволявам да спиш на възглавницата ми. А когато порастеш и ме заобичаш, ще те водя да плуваме заедно в морето...

Татко Мумин се беше разшетал в тютюневата нива.

„Естествено, мога да му покажа змея. А може би по-добре да не му го показвам. Още не. Ще го държа няколко дни само за себе си, за да попривикне с мен. Ще си го имам като тайна, докато дойде време за най-веселото — да покажа змея на Снусмумрик.“

Муминтрол притисна буркана силно към себе си и тръгна към задната стълба с възможно най-безразличен вид. Другите бяха някъде пред верандата. Тъкмо когато тролчето щеше да се шмугне в къщата, иззад варела за вода се подаде малката Мю и извика любопитно:

— Какво носиш там?

— Нищо — отвърна Муминтрол.

— Това е буркан — рече Мю и проточи врат. — Какво има в него? Защо го криеш?

Муминтрол хукна нагоре по стълбата и — право в стаята си. Сложи буркана върху масата, водата се плискаше силно, а змеят беше се свил на кълбо и загърнал глава с крилето си. Сега бавно се изправи и се озъби.

— Такова нещо няма да се случва повече — обеща Муминтрол.
— Прости ми, миличък.

Той отвинти капака, та да може змеят да се огледа. После отиде до вратата и бутна резето. Не се знаеше, какво ще измисли Мю.

Когато се върна при змея, той беше изпъзлял от водата и седеше на ръба на буркана. Муминтрол протегна внимателно лапката си, за да го погали.

Изведнъж змеят отвори уста и изпусна малък облак дим. Червеното му езиче се стрелна навън като пламък и също така бързо се прибра.

— Ох! — извика Муминтрол, защото змеят го опари. Не много, но все пак.

Той се възхищаваше все повече от змея.

— Злобен ли си, а? — попита го той нежно. — Ужасно страшен и жесток, и свиреп, а? Ох, ти сладичък, миличък мой, ню-ню-ню!

Змеят изсъска.

Муминтрол се завря под леглото и измъкна оттам чекмеджето от нощната си масичка. В него имаше няколко курабии, доста поизсъхнали, половин сандвич и една ябълка. Муминтрол ги нарязва на ситни парченца и ги нареди на масата около змея. Той ги подуши, хвърли презрителен поглед към Муминтрол и внезапно изтича с невероятна скорост до перваза на прозореца, където се нахвърли върху една голяма, тлъста августовска муха.

Мухата престана да бръмчи и започна да жужи. Змеят беше я сграбчил за врата с малките зелени лапки и й духаше дим в очите.

Последва кратко „кръц-кръц“ с белите зъбки, устата зяпна и тлъстата муха изчезна. Змеят преглътна веднъж-дваж, облиза муцунката си, почеса се зад ухото и пренебрежително погледна тролчето с едно око.

— Колко си ловък! — възкликна Муминтрол. — Ох, ти мой мъничък, гуци-муци-пуци!

Тъкмо тогава мама Муминка удари долу кам-бим-баната, защото беше време за закуска.

— Сега бъди добричък и ме почакай — каза Муминтрол. — Ще се върна колкото е възможно по-скоро.

Той застана за миг неподвижно, вперил жаден поглед в този змей, който не беше никак гальовен и прошепна:

— Приятелче мое!

После хукна надолу по стълбата и излезе на верандата.

Мю още не беше натопила лъжицата си в попарата, когато подхвана:

— Има ги едни, дете крият тайни неща в разни буркани.

— Дръж си устата! — обади се Муминтрол.

— Може да се предположи — продължи Мю, — че същите събират пиявици, попови прасета, а вероятно и огромни стоножки, които се размножават по сто пъти в минутата.

— Мамо — каза Муминтрол, — нали знаеш, че ако някой ден си имам едно животинче, което би се привързало към мен, тогава бих бил...

— Би-бил-унил-уви-крокодил — изреди Мю и започна да бълбука в чашата с млякото.

— Какво? — сепна се татко Мумин и вдигна поглед от вестника.

— Муминтрол е намерил някакво ново животно — обясни мама Муминка. — Хапе ли?

— Прекалено е малко, за да хапе така, че да се усети — смотолеви синът ѝ.

— Скоро ли ще порасне? — попита Мюмлата. — Кога ще го видим? Знае ли да говори?

Муминтрол не отговори. Ето че пак му развалиха всичко. А всъщност би трябвало да бъде така: първо си имаш една тайна и после поднасяш на всички една изненада. Но когато живееш семейно, не ти оставят нито едното, нито другото. Знаят всичко от самото начало и изобщо вече не става весело.

— След ядене смятам да отида до реката — каза Муминтрол бавно и презрително. Презрително, като змей. — Мамо, кажи им да не влизат в стаята ми. Не отговарям за последиците.

— Добре — отвърна мама и погледна Мю. — Жива душа да не влиза в стаята му!

Муминтрол изяде с достойнство попарата си. А после се спусна през градината към моста.

Снусмумрик седеше пред палатката си и боядисваше един поплавок от корк. Муминтрол седна да го наблюдава и веднага започна да се радва отново на своя змей.

— Хъхъм — подхвана той. — Понякога семейството е много досадно нещо.

Снусмумрик избоботи нещо одобрително, без да извади лулата от устата си. Поседяха известно време и мълчаха в мъжко и приятелско разбирателство.

— Между другото, впрочем — забърбори изведнъж Муминтрол, — исках да те питам: Като се скиташ насам-натам, да си срещал някога някой змей по пътя си?

— Не става дума нито за саламандър, нито за гущер или крокодил, така ли? — рече Снусмумрик след продължително мълчание. — А става дума именно за змей. Не, не съм. Те са се свършили.

— Може би — продума бавно Муминтрол, — може би е останал един-единствен и някой го е уловил в буркан.

Снусмумрик вдигна очи, хвърли остър поглед към него и видя, че тролчето е готово да се пръсне от възторг и напрежение. Затова само каза уклончиво:

— Не вярвам.

— Вероятно не е по-голям от кибритена кутия и бълва огън — продължи Муминтрол и се прозя.

— Невъзможно — възкликна Снусмумрик, защото знаеше как трябва да се подготви една изненада.

Приятелят му се загледа във въздуха и продължи:

— Един змей от чисто злато с мънички зелени лапки, който би могъл да се привърже ужасно предано към някого и да го следва

навред... — И Муминтрол изведнъж скочи прав и се провикна: — Аз го намерих! Аз си намерих един собствен мъничък змей!

Докато отиваха към къщата, Снусмумрик уж премина през всички степени на недоверие, смайване и възхищение. Беше неповторим.

Изкачиха се по стълбата, отвориха предпазливо вратата и влязоха в таванската стаичка.

Бурканът с водата си стоеше на масата, но змеят беше изчезнал. Муминтрол го търси под леглото, зад скрина, завря се да го търси навсякъде и през цялото време го викаше:

— Приятелче мое... мъничко хути-хути-хути, хайде ела, доброто ми дребосъче...

— Слушай — рече по едно време Снусмумрик, — кацнал е на пердето.

И наистина, змеят седеше върху корниза, точно под тавана.

— Как се е качил там? — разтревожи се Муминтрол. — Ами ако падне... Стой съвсем мирно. Почакай малко... Недей да говориш...

Той дръпна завивките от леглото си и ги постла на пода под прозореца. После взе старата мрежа за пеперуди на хемула, протегна се и я подложи под носа на змея.

— Хайде, хоп! — прошепна той. — Пили-пили-пили... Хайде, спокойно, съвсем спокойно...

— Ще го подплашиш — каза Снусмумрик.

Змеят зина и изсъска. Той заби зъбки в мрежата и забръмча като моторче. После изведнъж полетя из стаята и започна да описва кръгове точно под тавана.

— Той лети! Лети! — развика се Муминтрол. — Моят змей лети!
— Разбира се — каза Снусмумрик. — Не подскачай така. Стой съвсем мирно.

Змеят спря на едно място сред тавана, а крилете му трептяха бързо като на нощна пеперуда. Внезапно се спусна стремглаво надолу, ухапа Муминтрол така силно по ухото, че той изпищя, а сетне отлетя и кацна върху рамото на Снусмумрик.

Там змеят се намести близо до ухото му и започна да мърка със затворени очи.

— Брей, какъв палавник — удиви се Снусмумрик. — И колко е горещ. Какво прави?

— Обича те — промълви Муминтрол.

След обяд госпожица Снорк се прибра от посещение при бабата на малката Мю и разбира се, веднага научи, че Муминтрол е намерил змей.

Докато пиеха кафе, змеят седеше върху масата до чашата на Снусмумрик и ближеше лапките си. Беше ухапал всички освен Снусмумрик и колкото пъти се ядосаше, прогаряше някъде по една дупка.

— Ах, какъв е сладичък! — каза госпожица Снорк. — Как се казва?

— Няма си собствено име — промърмори Муминтрол. — Просто така — змей.

Той плъзна предпазливо лапката си по покривката, докато докосна едно от позлатените крачета. И хоп! Змеят се обърна, изсъска и пусна облаче дим.

— О, колко сладко! — извика госпожица Снорк.

Змеят се присламчи още по-близо до Снусмумрик и подуши лулата му. На онова място на покривката, където седеше дотогава, имаше кръгла, кафява дупка.

— Питам се, дали може да прогори и мушамена покривка — забеляза майката на Муминтрол.

— Като нищо! — заяви малката Мю. — Само да порасне още малко и ще подпали цялата къща. Помнете ми думата!

Тя грабна едно парче сладкиш и в същия миг змеят се нахвърли върху нея като малка златна фурия и я ухапа по лапата.

— Дявол такъв! — кресна Мю и перна змея със салфетката си.

— Ако употребяваш такива думи, ще те накажа — скара ѝ се веднага Мюмлата, но Муминтрол я прекъсна:

— Змеят не беше виновен! — извика той гневно. — Той помисли, че искаш да изядеш мухата, която седеше върху сладкиша.

— Ти и твоят змей! — развика се Мю тъй като лапката много я болеше. — Впрочем той изобщо не е твой, а на Снусмумрик, защото само него харесва!

За миг настъпи мълчание.

— Какво бърбори това хлапе — рече Снусмумрик и стана от масата — След няколко часа той ще разбере кой му е господар. Хайде! Бягай! Върви при господарчо!

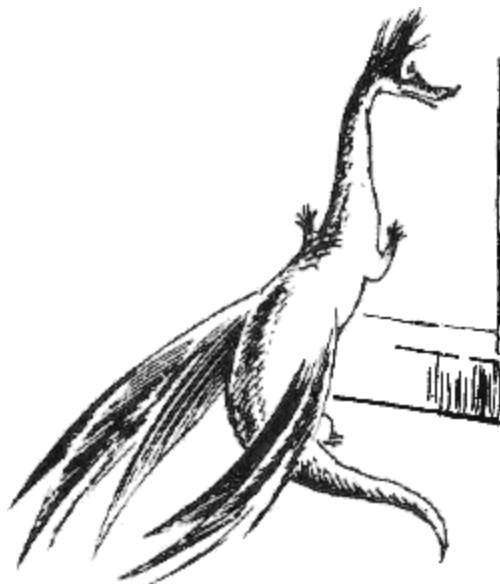
Но змеят кацна пак на рамото му, вкопчи се здраво с шестте си лапички и забръмча като шевна машина Снусмумрик хвана животинчето в шепата си и го пхна под грейката на каната за кафе. После отвори стъклената врата и излезе в градината.

— Ще се задуши — възкликна Муминтрол и лекичко повдигна грейката.

Змеят се стрелна навън като светкавица, отлетя до прозореца, застана там с лапки, опрени в стъклото, и се загледа подир Снусмумрик. След мъничко започна да скимти и златният му цвят посивя чак до върха на опашката.

— Змейовете — обади се изведнъж бащата — са изчезнали от съзнанието на обществото преди около седемдесет години. Проверих в енциклопедията. Най-дълго се запазил един много чувствителен вид със силно вътрешно горене. Те са извънредно упорити и никога не променят мнението си...

— Благодаря за кафето — смотолеви Муминтрол и се надигна. — Отивам си горе.

— Кажи, синко, на верандата ли да остане твоят змей — попита го майка му, — или ще го вземеш със себе си?

Муминтрол не отговори.

Отиде до вратата и я отвори. Искри се разхвърчаха, когато змеят излетя навън, а госпожица Снорк извика:

— Недей! Никога вече няма да го хванеш! Защо направи така? Аз дори не успях да го разгледам добре.

— Върви да го разгледаш при Снусмумрик — отвърна Муминтрол с огорчение. — Седнал му е на рамото.

— Ах ти, миличък мой — каза тъжно майка му. — Ах ти, мое малко тролче.

Снусмумрик тъкмо бе извадил въдицата, когато змеят дофуча и кацна на коляното му. Целият се гърчеше от щастие, че го вижда отново.

— Стана тя каквато стана — измърмори Снусмумрик и перна настрана гадинката. — Къш! Махай се! Върви си у дома!

Но естествено, той си знаеше, че няма никакъв смисъл. Змеят по никакъв начин нямаше да си отиде. А доколкото си спомняше, това животно можеше да стане и на сто години.

Снусмумрик погледна загрижено малкото блестящо създание, което правеше какви ли не фасони, за да му се докара.

— Не отричам, че си красив — каза той. — Не отричам, че ще се радвам да си мой. Но разбираш ли, Муминтрол...

Змеят се прозя. Той полетя към шапката на Снусмумрик и се сви на кълбо върху дрипавата периферия, за да спи. Снусмумрик въздъхна и метна влакното на въдицата в реката. Новият поплавък заподскача по течението, лъскав и яркочервен. Снусмумрик знаеше, че днес Муминтрол нямаше настроение за риболов. Да я вземат чавките цялата тази щуротия...

Часовете минаваха.

Змейчето отлетя да си хване няколко мухи и се върна да спи върху шапката. Снусмумрик улови пет червеноперки и една змиорка, която пак пусна във водата, защото ужасно се мяташе.

Надвечер по течението на реката приближи лодка. Караше я млад хемул.

— Кълве ли? — попита той.

— Криво-ляво — отговори Снусмумрик. — Надалеч ли си се запътил?

— Кажи-речи — каза хемулът.

— Прехвърли насам въжето да ти дам малко риба — предложи Снусмумрик. — Ще я увиеш в мокри вестници и ще я изпечеш на жар. Много вкусна става.

— А какво искаш в замяна? — попита хемулът, защото не беше свикнал да получава подаръци.

Снусмумрик се засмя и свали шапката със спящия малък змей.

— Слушай какво — рече той. — Ще откараш този дребосък колкото е възможно по-далеч и ще го пуснеш на някое хубаво местенце, където има много мухи. Сгъни шапката, за да заприлича на гнездо, най-добре под някой храст, където никой няма да закача змея.

— Това змей ли е? — попита хемулът недоверчиво. — Хапе ли? Колко често трябва да се храни?

Снусмумрик влезе в палатката и се върна с каната за кафе. Напъха малко трева на дъното на каната и внимателно пушна вътре спящия змей. После я захлупи с капака и каза:

— Подавай му мухи през чучура и от време на време наливай по малко вода. Не се тревожи, ако каната се сгорещи. Ето ти всичко. Подир два-три дни направи точно както ти казах.

— Не е малко за пет червеноперки — възрази хемулът кисело и издърпа въжетото. Лодката се понесе по течението.

— Да не забравиш това със шапката — провикна се Снусмумрик през реката. — Той има голяма слабост към моята шапка.

— Добре де, разбрах — отговори хемулът и изчезна зад завоя на реката.

„Змеят сигурно здравата ще го ухапе — помисли си Снусмумрик. — Но всъщност, така му се пада.“

Муминтрол намина едва след залез слънце.

— Здравей — каза Снусмумрик.

— Здравей, здравей — отговори Муминтрол. — Улови ли нещо?

— Горещо-долу — рече Снусмумрик. — Няма ли да поседнеш?

— Ами! Аз само случайно минавам — промълви Муминтрол.

Настъпи мълчание. Но то беше някакво ново мълчание, тягостно и нелепо. Най-сетне Муминтрол попита, загледан във въздуха пред себе си:

— Свети ли на тъмно, а?

— Кой?

— Змеят, естествено! Рекох си, че ще е интересно да узная, дали такава гадинка свети на тъмно.

— Виж, това наистина не знам — отвърна Снусмумрик. — Иди да провериш у вас.

— Но аз го пуснах на свобода — възкликна Муминтрол. — Не дойде ли при теб?

— Не е идвал — каза Снусмумрик и си запали лулата. — Тези малки змейове си правят каквото им хрумне. Ту така, ту иначе, а стига да видят някоя тлъста муха и в миг забравят какво са мислили и чувствували преди това. Такива са змейовете, разбираш ли! Просто не заслужават да се милее за тях.

Муминтрол помълча доста време. После седна в тревата и забърбори:

— Знаеш, може и да си прав. Няма значение, че е избягал. Да, да. Така може би е най-добре. Виж какво... този нов поплавък... Добре изглежда във водата, нали? Червен.

— Доста — съгласи се Снусмумрик. — И на теб ще направя същия. Нали ще дойдеш утре да ловиш риба?

— Естествено — отговори Муминтрол. — То се подразбира!

ХЕМУЛЪТ, КОЙТО ОБИЧАШЕ ТИШИНА

Имаше едно време един хемул, който работеше в увеселителен парк, но това още не означава, че му беше кой знае колко весело. Той щракаше дупки в билетите на посетителите, за да не се веселят повече от веднъж, а само от това може вече да ти стане тежко на душата, особено ако трябва да го вършиш цял живот.

Хемулът щракаше ли щракаше и докато щракаше, си мечтаеше какво ще прави, когато най-сетне го пенсионират.

Ако някой не знае, какво значи „да те пенсионират“, то е, че можеш най-спокойно да си правиш каквото си искаш, но когато си станал достатъчно стар. Така поне го обясниха на хемула неговите роднини.

Той имаше страшно голям род; цяла тълпа от грамадни, гръмогласни и бърбиви хемули, които се думкаха по гърбовете и надаваха колосални смехове.

Всичките заедно притежаваха увеселителния парк, а освен това свиреха на тромбони или мяха чукове, или разправяха весели истории и, общо взето, плашеха народа.

Но всъщност, те нямаха никакви лоши намерения.

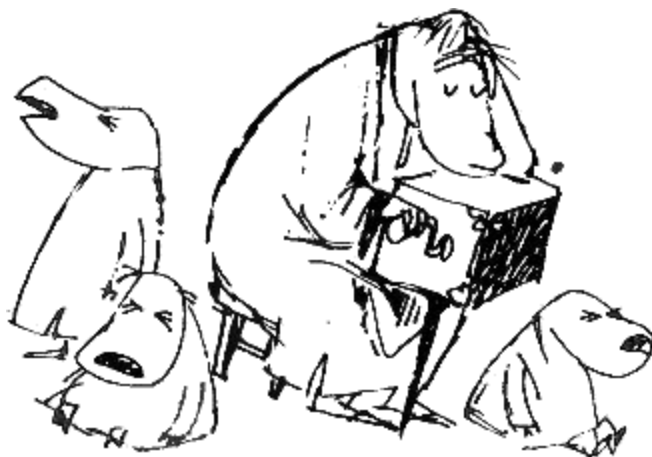
Хемулът не притежаваше нищо, защото принадлежеше към страничния клон на рода, а това значи, че беше само полуроднина и тъй като никога не можеше да възрази или да вдигне шум около себе си, използваша го като бавачка на децата или за да върти голямата шарманка на въртележката, а в останалото време — да щрака билети.

— Ти си сам и нямаш какво да правиш — казваха другите хемули доброжелателно. — Ще видиш как ще се ободриш като ни помогнеш малко и попаднеш сред обществото.

— Но аз никога не съм сам — опитваше се да обясни хемулът. — Просто не успявам. Толкова много са тези, които искат да ме ободрят. Извинявайте, но много бих искал...

— Добре, добре — отговаряха роднините и го тупаха по рамото. — Така трябва да бъде. Никога сам, винаги зает с нещо.

Хемулът продължаваше да щрака и да си мечтае за голямата, прекрасна, тиха самота и се надяваше, колкото е възможно по-бързо да остарее.

Въртележките се въртяха и тромпетите свиреха, а разни гафси, хомси и мюмли пицяха в увеселителното влакче, което се катереше стръмно нагоре и се спускаше стремглаво надолу. Дронът Едвард печелеше първа награда за чупене на порцелан и навред около замечтания, тъжен хемул посетителите танцуваха и викаха, смееха се и се караха, ядяха и пиеха, докато хемулът постепенно започна направо да се страхува от всякакви особи, които се забавляват и вдигат връва.

Той спеше в детската стая на хемулите, която денем беше светла и приветлива, а нощем, когато децата се събуждаха и започваха да плачат, той им свиреше на латерна, за да ги забавлява.

Извън това правеше най-различни дребни услуги, от каквито винаги има нужда в една къща, пълна с хемули, и по цял ден не оставаше сам и всички около него бяха в добро настроение и си разправяха какво мислят и харесват, и правят, и смятат да правят. Но никога не му оставяха време да отговори.

— Няма ли скоро да остареея? — попита веднъж хемулът, когато вечеряха.

— Да остарееш? Ти? — провикна се весело чичо му. — Много време има дотогава. Я се стягай! Всеки е на толкова години, на колкото се чувствава.

— Но аз се чувствавам ужасно стар — рече хемулът, изпълнен с надежда.

— Ала-бала! — отсече чичо му. — Довечера ще си пуснем шарени ракети, за да се повеселим и духовият оркестър ще свири до изгрев слънце.

Но фойерверкът се провали, защото заваля силен дъжд, който продължи цяла нощ и на другия ден, и на следващия ден, и през цялата седмица.

Ако трябва да кажем истината, дъждът вали цели осем седмици, без да спре и никой никога не беше чувал за подобно нещо.

Увеселителният парк повехна и избледня като цвете. Всичко сякаш посърна, пожълтя, ръждяса, сгърчи се и малко по малко започна да рухва, защото беше построено върху пясък.

Скелето, по което се движеше увеселителното влакче, въздъхна и се строполи, а въртележките се понесоха с въртеливи движения из големите сиви локви и отплуваха по новите реки, изровени от дъжда, като издаваха тихи звънливи звуци. Всички малчугани, пепелчуци и хлапета, и хомси, и мюмли, и както още се казваха, залепиха нослетата си по стъклата на прозорците и гледаха как дъждът отнасяше месец юли и как веселите цветове и музиката изтичаха с водата.

Огледалната зала се сгромоляса на милиони мокри късове, а из нивите плуваха светлочервените прогизнали книжни рози от дома на чудесата. И над цялата местност се носеха воплите на малчуганите.

Те просто докарваха до отчаяние татковците и майките си, защото нямаха какво да правят и само тъгуваха по загубения увеселителен парк.

По дърветата висяха като парцали разни знаменца и пукнати балони, смешната къща беше пълна с тиня, а крокодилът с трите глави потегли към морето. (Но две от главите му останаха, защото бяха залепени с туткал.)

Всичко това страшно забавляваше хемулите. Те стояха по прозорците и се смееха, сочеха с пръст, тупаха се по гърбовете и викаха:

— Гледайте! Там плува завесата от Тайните на Арабия! Там се носи танцовата площадка! А върху покрива на Филифьонката седят пет прилепа от къщата на ужасите! Не е ли великолепно?!

В много весело настроение те решиха да открият пързалка за кънки — когато водата стане на лед, разбира се — и утешиха хемула, като му обещаха, че и там ще му дадат да дупчи билетите.

— Не — каза внезапно хемулът. — Не, не, не. Не искам. Искам да ме пенсионирам. Искам да си правя каквото ми харесва и да съм съвсем сам някъде, където е тихо.

— Но драги мой — възкликна племенникът му, като просто не можеше да се съвземе от почуда, — ти сериозно ли говориш?

— Да — отвърна хемулът. — От първата до последната дума.

— А защо не ни каза по-рано? — попитаха го смаяни роднините. — Ние си мислехме, че се забавляваш.

— Нямах смелост — призна хемулът.

Тогава те отново се разсмяха — струваше им се ужасно забавно, че хемулът цял живот е правил нещо, което не му е харесвало, само защото не е можел да си каже.

— Всъщност какво ти се прави? — окуражи го вуйна му.

— Искам да построя една къща за кукли — промълви хемулът. — Най-хубавата къща за кукли в света, на много етажи и с много стаи и всичките еднакво сериозни, празни и тихи.

А хемулите избухнаха в такъв смях, че трябваше да седнат. Те се мушкаха един друг в ребрата и викаха:

— Къща за кукли! Чухте ли?! Той каза къща за кукли! — и продължиха да се смеят, докато от очите им потекоха сълзи и тогава заявиха:

— Миличък, ще правиш само каквото ти се харесва! Ще ти дадем старата градина на баба, сега там сигурно е тихо като в миша дупка. Можеш спокойно да си човъркаш и да играеш на каквото си искаш. На добър час и весело прекарване!

— Благодаря — смотолеви хемулът и нещо му се сви отвътре. — Знам, че винаги сте ми мислили доброто.

Мечтата за куклената къща със спокойните, красиви стаи изчезна — хемулите му я разбиха със смеха си. Но всъщност, те не бяха виновни. Те щяха искрено да се натъжат, ако някой беше им казал, че са унищожили нещо, на което хемулът е държал. Ужасно опасно е да споделиш най-тайните си мечти преди да им е дошло времето.

Хемулът отиде в старата бабина градина, която сега беше негова собствена. Ключа носеше със себе си.

Градината стоеше затворена и пуста откакто бабата подпали цялата къща с един фойерверк, а сетне се изнесе оттам с цялото си семейство.

Това се случи много отдавна и хемулът доста трудно намери пътя.

Гората беше пораснала, а пътеките — наводнени. Още докато хемулът отиваше нататък, дъждът спря така внезапно, както бе започнал преди осем седмици. Но той не го забеляза. Беше изцяло зает да оплаква своята загубена мечта: че вече не му се искаше да си направи къща за кукли.

Изведнъж зърна между дърветата зиданата ограда. Беше се срутила тук-таме, но все още се издигаше много високо. Желязната решетъчна порта бе ръждясала и бравата трудно се отключи.

Хемулът влезе и заключи портата след себе си. И в същия миг забрави куклената къща. За пръв път в живота си той отвори една своя собствена врата, и я затвори пак зад гърба си. Беше си у дома. Не живееше у някой друг.

Дъждовните облаци бавно се разнесоха. Подаде се слънцето. От мократа градина започна да се вдига пара и всичко наоколо заблещука. Градината беше зелена и безгрижна. Никой не я бе подкастрирал и почиствал от много, много дълго време насам. Дърветата спускаха клоните си чак до земята; храстите се катереха в буен разкош към дърветата, а косо и пряко клокочиха поточетата, които баба бе наредила да прокопаят навремето. Те не се грижеха вече за напояването, а се грижеха само за себе си, но много от мостчетата си стояха по местата, въпреки че пътеките бяха отдавна изчезнали.

Хемулът се втурна в зелената приветлива тишина, той подскачаше из нея, въргальше се в нея и се чувствуваше по-млад от когато и да било.

„Ах, колко е хубаво, че най-сетне съм стар и пенсиониран — мислеше си той. — Ах, колко много обичам роднините си. А сега дори няма нужда да мисля повече за тях.“

Той газеше из високата, лъскава трева, прегръщаше дърветата и накрая заспа на една огряна от слънцето полянка сред гората. Едно време там стоеше къщата на баба му. Нямахте ги вече големите празненства с фойерверки. Наоколо растяха млади дървета, а точно в спалнята на бабата бе поникнал огромен шипков храст с хиляди червени щипки.

Нощта дойде с рояци големи звезди. А хемулът все още обичаше своята градина. Тя беше голяма и тайнствена и той би могъл да се загуби в нея, но какво от това — нали през цялото време си беше у дома!

Той обикаляше ли, обикаляше.

Намери старата овошна градина на баба си, където ябълките и крушите лежаха безразборно по земята и за миг си помисли:
„Жалко! И половината не мога да изям. Би трябвало...“

И — омагьосан от самотата и спокойствието — веднага забрави какво беше помислил.

Той притежаваше лунната светлина между дънерите, влюбваше се подред в най-красивите дървета, виеше венци от шума и си ги окачаше на врата и почти не спа през цялата първа нощ.

На сутринта старият звънец, който още висеше на желязната порта, започна да звъни. Хемулът се разтревожи. Някой от външния свят искаше да влезе вътре, искаше нещо от него. Той се провря предпазливо под храстите покрай зида, като се мъчеше да се движи съвсем безшумно. Звънецът отново иззвъня. Хемулът протегна врат и видя едно съвсем мъничко хомсче, което стоеше отвъд решетката и чакаше.

— Махай се! — извика хемулът изплашено. — Това е частна собственост. Тук живея аз.

— Знам — отговори Хомсчето. — Хемулите ме изпратиха да ти донеса храна.

— А, аха, много мило — рече засрамено хемулът.

Той отключи портата, откряна я и пое кошницата през тесния процеп. После пак заключи. Хомсчето стоеше и гледаше. Помълчаха.

— Ти иначе как си? — попита нетърпеливо хемулът. Той тъпчеше на едно място и копнееше да се върне в градината.

— Зле — отвърна Хомсчето чистосърдечно. — Всички сме много зле. Ние, малките. Нямаме си вече увеселителен парк. И много ни е мъчно.

— О! — промълви хемулът и впери поглед в земята. Не искаше да му натрапват тъжни мисли, но беше така свикнал да изслушва другите, че просто не можеше да си отиде.

— Сигурно и на теб ти е мъчно — каза Хомсчето състрадателно. — Нали дупчеше билетите. Но като дойдеше някой много мъничък и дрипав, и мърляв, тогава щракаше във въздуха! И ни пускаше по два-три пъти със същия билет!

— То е само защото недовиждам — обясни хемулът. — А сега няма ли да си вървиш в къщи?

Хомсчето кимна, но продължи да стои. После се доближи съвсем близо до портата, провря нослето си през решетката и прошепна:

— Чичко, ние си имаме една тайна.

Хемулът се отдръпна уплашено, защото не обичаше да му доверяват чужди тайни. Но Хомсчето продължи възбудено:

— Ние спасихме почти всичко. Сега е в бараката на Филифьонката. Не можеш да си представиш как се изтрепахме да спасяваме и пак да спасяваме. Нощем се измъквахме скришом от къщи и вадехме нещата от водата, сваляхме ги от дърветата и ги поправяхме колкото можехме, за да станат пак хубави!

— За какво говориш? — попита хемулът.

— За нещата от увеселителния парк, разбира се! — извика Хомсчето. — Всичко, каквото успяхме да намерим, всички останали парчета! Хубаво, нали? Може би хемулите ще сглобят парчетата и тогава ще можеш пак да дупчиш билети.

— Ох — изстена хемулът и пусна кошницата на земята.

— Чудесно, нали? Много ли се изненада? — рече Хомсчето, изсмя се, махна с ръка и изчезна.

На другата сутрин хемулът чакаше боязливо край портата и когато Хомсчето се зададе с кошницата, веднага се провикна:

— Е? Какво стана?

— Не искат — каза Хомсчето съкрушено. — Смятали да правят пързалка. А повечето от нас прекарват зимата в зимен сън и кой ще ни подари кънки...

— Колко жалко! — възкликна хемулът с облекчение.

Хомсчето не отговори — беше прекалено разочаровано. Остави кошницата на земята и си отиде.

„Бедните деца — рече си хемулът. — Да-да!“

А после се замисли за колибата от шума, която смяташе да си построи върху развалините на бабината къща.

Целия ден хемулът строеше своята къща и страшно много се забавляваше. Той работи докато стана толкова тъмно, че нищо не се виждаше, заспа щастлив и изтощен и на другата сутрин спа до късно.

Когато отиде при портата, за да вземе храната си, Хомсчето вече беше идвало. Върху капака на кошницата лежеше бележка, подписана от много малчугани.

„Скъпи увеселителен чичко — прочете хемулът. — Подаряваме ти всичко, защото си добричък и може би ще ни позволиш да идваме и да си играем с теб, защото те обичаме.“

Хемулът не можа да разбере за какво става дума, но някакво страшно съмнение започна да го човърка в областта на стомаха.

И после видя. Отвъд желязната решетка стоеше, грижливо подредено от малчуганите, всичко, каквото бяха успели да намерят от увеселителния парк. А то не беше малко. Повечето неща бяха счупени и погрешно сглобени и всичко изглеждаше много странно, сякаш бе загубило смисъл. Един разнебитен, но пъстър свят от дърво, коприна, тел, хартия и ръждясало желязо. И този свят гледаше хемула с тъга и упование, а хемулът го гледаше обзет от паника.

После побягна към вътрешността на градината и продължи да строи своята отшелническа колиба.

Той строеше ли, строеше, обаче нищо не му спореше. Хемулът работеше нетърпеливо, мислите му бяха другаде и изведнъж покривът рухна, а цялата колиба се сплеска на земята.

— Не, и толкоз! — извика хемулът. — Не искам! Тъкмо се научих да казвам не. Аз съм пенсиониран. Ще правя само каквото си искам! И нищо друго!

Той го повтори няколко пъти, а гласът му звучеше всеки път по-заканително. После се надигна, прекоси градината, отключи портата и

започна да внася вътре пустите му вехтории.

Малчуганите бяха насядали върху високия, порутен зид, който ограждаше градината на хемула. Приличаха на сиви врабчета, само че съвсем безмълвни. От време на време някой прошепваше:

— Какво прави сега?

— Шшшшт! — отвръщаше друг. — Той не иска да говори.

Хемулът накачи лампиони и хартиени рози по дърветата, а долу нареди нещата, които можа да изправи, като обърна повредените им части към дънерите. Сега се измъчваше с нещо, което някога беше въртележка. Парчетата не си схождаха и половината от тях липсваха.

— Нищо няма да излезе — развика се той сърдито. — Ето на! Всичко само боклук и старо желязо! Не! Няма да идвате тук да ми помагате!

По зида премина ободрителен и съчувствен шепот, но никой не издигна глас.

После хемулът се опита да направи от въртележката къща. Той сложи конете в тревата, а лебедите в поточето, обърна останалата част наопаки и така се разработи, че косата му щръкна на всички посоки.

„Къща за кукли! — мислеше си той с горчивина. — Отшелническа колиба! А какво излезе? Една камара боклуци и джинджан, и врява, и писъци, каквото е било през целия ми живот...“

После вдигна поглед и изкрещя:

— Какво стоите там да зяпате?! Бягайте при хемулите и им кажете, че утре не искам никакво ядене! Вместо това да ми изпратят гвоздеи и чук, и свещи, и въжета, и няколко дебели дъски, и дим да ви няма!

Малчуганите се разсмяха възторжено и хукнаха.

— Знаехме си ние — развикаха се хемулите и започнаха да се думкат по гърбовете. — Скучно му е. Закопнял е за своя панаир, бедничкият!

И те му изпратиха двойно повече отколкото беше поискал, а освен това храна за цяла седмица и десет метра червено кадифе и дебели рула златна и сребърна хартия, а за всеки случай — и една латерна.

— Дума да не става! — отсече хемулът. — Музикалната кутия няма да влезе тук. И изобщо нищо, което вдига шум!

— Няма, разбира се — отвърнаха децата послушно и останаха с латерната отвъд решетката.

А хемулът строеше ли, строеше. И докато работеше, почувствува с неохота, че му прави удоволствие. Из дърветата блещукаха хиляди огледални късчета, разлюлени от вятъра. Между клоните хемулът закрепил малки пейки и меки гнезденца, където можеше незабелязано от никого да седиш и да пиеш сироп, или да спиш. А по най-здравите клони висяха люлките от другата въртележка.

Най-много го затрудни скелето на увеселителното влакче. То щеше да стане три пъти по-ниско от преди, защото имаше много малко парчета от него. Но хемулът се утеши с мисълта, че сега никой няма да

се плаши толкова, че да пици. Освен това, при последното спускане пътниците попадаха в поточето, а почти всички обичат такава неща, нали?

Той пухтеше и стенеше. Щом като изправеше едната страна, другата се катурваше. Най-последно изкрещя озлобено:

— Я някой да дойде и да помага! Кой може да върши десет неща наведнъж!

Малчуганите тупнаха от зида на земята и се втурнаха да придържат.

Оттам нататък построиха всичко заедно и хемулите пращаха толкова много храна, че хлапетата оставаха по цял ден в градината.

Вечер се прибираха по домовете си, но щом изгрееше слънцето, всички стояха пред желязната порта и чакаха. Една сутрин бяха довели крокодила, вързан на въженце.

— Сигурни ли сте, че ще мирува? — попита хемулът подозрително.

— И как още! — отговори Хомсчето. — Дума не продумва. Да видиш само какъв е доволен и кротък откакто се отърва от другите си глави.

Един ден синът на Филифьонката намери боата в зиданата печка. Тъй като беше добричка, веднага я отведеха в бабината градина.

В цялата околност събираха чудновати неща за увеселителния парк на хемула или изпращаха сладки, тенджери, завеси, бонбони и изобщо, каквото можеха да измислят. Стана същинска мания сутрин да се изпращат подаръци с малчуганите и хемулът приемаше всички неща, стига да не правеха шум.

Но... никой освен децата не биваше да влезе вътре.

Паркът ставаше все по-фантастичен и по-фантастичен. А по средата му стоеше въртележката къща, в която живееше хемулът. Пъстра и крива, тя приличаше на голяма шарена кесия за бонбони, която някой бе смачкал и хвърлил в тревата.

А вътре растеше шипковият храст с многото червени шипки.

Най-сетне, в една хубава, топла вечер, всичко беше готово. Беше безвъзвратно готово и сърцето на хемула за миг се сви от тъгата на свършената работа.

Запалиха лампионите и всички застанаха да съзерцават своето творение.

В големите тъмни дървета блестяха огледалцата, лъщеше сребро и злато, всичко стоеше готово и чакаше: езерцата, лодките, тунелите, пързалката, лавката за сироп, люлките, стрелбището, на което се стреляше със стрели, дърветата за катерене, ябълковите дървета...

— Почвайте — каза хемулът. — Но помнете, че това не е увеселителен парк. Това е паркът на тишината.

Малчуганите потънаха безшумно в този омагьосан свят, за чието изграждане и те бяха помогнали. Само Хомсчето се обърна и попита:

— Наистина ли не ти е мъчно, че няма да дупчиш билети?

— Наистина — отвърна хемулът. — Аз така или иначе щях само да щракам във въздуха.

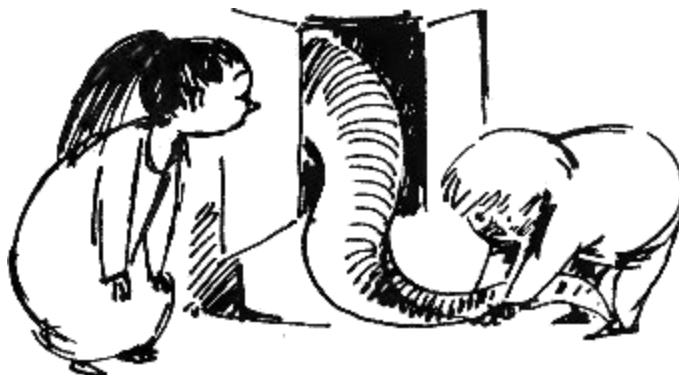
Той си влезе във въртележката и запали луната от къщата на чудесата. После легна в хамака на Филифъонката и загледа звездите през една дупка на покрива.

Навън всичко беше тихо. Чуваха се само поточетата и нощният вятър.

Изведнъж хемулът се разтревожи. Той седна и се послуша. Нито звук.

„Ами ако не се забавляват? — помисли си той загрижено. — Може би просто не могат да се забавляват, без да крещат до полуда... А може да са си отишли!“

Той скочи върху скрина на Гафсата и провря глава през дупката на покрива. Ох, там бяха! Целият парк шумолеше и пъплеше от потаен и шеметен живот. Някакъв плясък, кикот, тихо топуркане, и навред шляпкаха бързи стъпки. Малчуганите се забавляваха.

„Утре — помисли си хемулът, — утре ще им кажа, че бива да се смеят и понякога да си пеят тихичко, ако им се прииска. Но нищо повече. Абсолютно нищо повече.“

Той слезе от скрина и си легна пак в хамака. И заспа доста скоро, без да се тревожи за нищо.

Отвън, пред заключената порта, стоеше чичото на хемула и се опитваше да надзърне вътре.

„Ако съдя по шума, май че не се веселят както трябва — мислеше си той. — Но всеки се забавлява, както си постели. А моят беден роднина открай време си беше чудак.“

Той взе латерната и си я отнесе пак у дома, защото много обичаше музика.

ПРИКАЗКАТА ЗА НЕВИДИМОТО ДЕТЕ

В една тъмна и дъждовна вечер семейството седеше около масата на верандата и чистеше гъби. Цялата маса беше покрита с вестници, а по средата стоеше газената лампа. Но ъглите на верандата лежаха в сянка.

— Мю пак е брала отровна млечница — каза таткото. — Миналата година беше набрала мухоморки.

— Да се надяваме, че догодина ще бере пачи крак — рече майката. — Или поне червенушки.

— Надеждата крепи човека — забеляза малката Мю и се изкиска под мустак.

Продължиха да чистят в спокойно мълчание.

Изведнъж прозвучаха няколко леки удара по стъклото. Без да изчака отговор, на верандата влезе Тоотики и отърси водата от мушамата си. После отвори широко вратата и извика ласкаво навън в дъжда:

— Ела, ела.

— Кого водиш? — попита Муминтрол.

— Нини — отговори Тоотики. — Едно хлапе на име Нини.

Тоотики все още държеше вратата отворена и чакаше. Но никой не влезе.

— Какво да се прави — рече Тоотики и повдигна рамене. — Нека си стои навън, като се срамува.

— Няма ли да се намокри? — попита майката на Муминтрол.

— Не знам дали има голямо значение, когато си невидим — отговори Тоотики, пристъпи напред и седна.

Цялото семейство престана да чисти гъби и зачака някакво обяснение.

— Нали знаете, че ако много често те плашат, може да станеш невидим — започна Тоотики и изяде една праханка, която приличаше на малка, красива снежна топка. — Да-да. И тази Нини живеела при някаква леля, която я прибрала уж да се грижи за нея, но без да я обича и плашела детето по много неправилен начин. Запознах се с лелята и наистина е ужасна. Не ядовита, разбирате ли, такова нещо все пак можеш да проумееш. А просто ледено студена и иронична.

— Какво значи иронична? — попита Муминтрол.

— Ами представи си, че се подхлъзнеш на една масловка и се изтърсиш право в изчистените гъби — обясни Тоотики. — Разбира се, съвсем естествено би било, майка ти да се ядоса. Но не, тя не се ядосва. Вместо това ти казва студено и съкрушително: „Разбирам, че такава е твоята представа за танцови стъпки, но ще ти бъда благодарна, ако не ги правиш в яденето.“ Или нещо подобно.

— Уф, че неприятно — възкликна Муминтрол.

— Да, нали? — съгласи се Тоотики. — А точно така правела тази леля. От сутрин до вечер била иронична, докато най-сетне детето избледняло по краищата и започнало да става невидимо. Миналия петък Нини изобщо не се виждала вече. Лелята ми я даде и каза, че наистина не била в състояние да се грижи за роднини, които дори не можела да види.

— А ти какво направи с лелята? — попита Мю с ококорени ечи.
— Напердаши ли я?

— Това няма смисъл, когато имаш работа с такива иронични същества — каза Тоотики. — Прибрах Нини у дома. А сега ви я доведох, за да я направите отново да се вижда.

Настъпи кратко мълчание.

Само дъждът плющеше по покрива на верандата. Всички се взираха слисани в Тоотики и размишляваха.

— Говори ли? — попита бащата.

— Не. Обаче лелята вързала на врата ѝ камбанка, за да знае къде се намира.

Тоотики стана и пак отвори вратата.

— Нини! — извика тя в тъмнината.

На верандата нахлу свежият, хладен мирис на есента, а върху мократа трева легна един правоъгълник от светлина. Подир миг навън колебливо zazвънтя камбанка. Звукът се изкачи по стъпалата и затихна. Малко над пода, във въздуха висеше мъничко сребърно звънче, закачено на черна панделка. Вратът на Нини сигурно беше много тъничък.

— Добре — продума Тоотики. — Ето, това е новото ти семейство. Понякога са малко глуповати, но общо взето са доста сносни.

— Дайте на детето стол — обади се таткото. — Знае ли да чисти гъби?

— Аз изобщо нищо не знам за Нини — увери ги Тоотики. — Просто я доведох тук. А сега си имам друга работа. Обадете се някой ден да ми кажете как върви. Хайде, до скоро виждане.

След като Тоотики си отиде, семейството седеше в пълно мълчание, зяпнало празния стол и сребърната камбанка. Подир малко една манатарка се издигна бавно във въздуха. Невидими лапки я почистиха от боровите игли и пръстта, а накрая гъбата бе нарязана на ситни парчета и отлетя в тенджерата. Друга гъба се понесе из въздуха.

— Забавно! — отбеляза Мю потресена. — Дайте ѝ нещо за ядене. Бих искала да знам, дали ще се вижда, когато пада в стомаха ѝ.

— Имате ли представа, какво трябва да се направи, за да стане пак видима? — възкликна загрижено бащата. — Дали не трябва да я заведем на лекар?

— Не вярвам — отговори мама Муминка. — Може би тя просто иска да бъде известно време невидима. Тоотики каза, че била срамежлива. Смятам, че ще е най-добре да оставим детето на мира, докато измислим нещо по-добро.

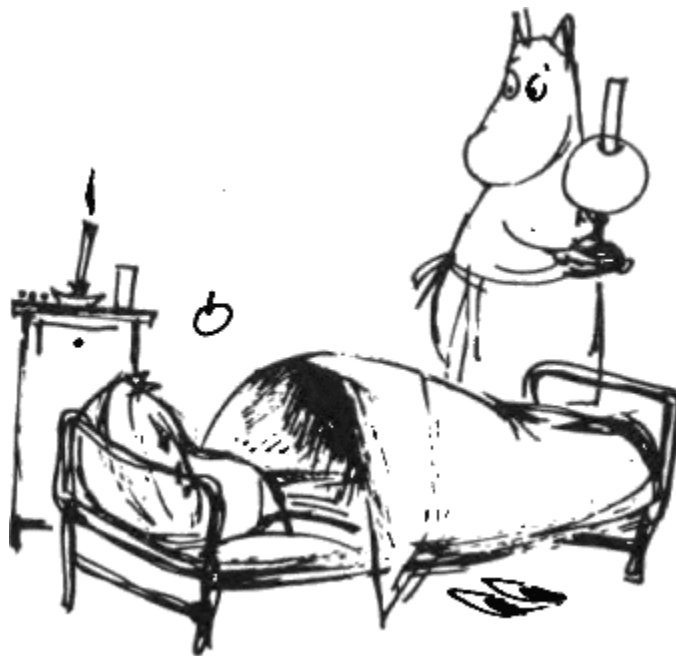
Така и стана.

Мама Муминка постла на Нини в източната таванска стаичка, която случайно беше свободна. Докато се качваше по стълбата, зад нея звънтеше сребърната камбанка и това напомни на майката за онази котка, която едно време живееше при тях. Тя нареди до леглото ябълката, чашата с плодов сок и трите шарени бонбона, които се раздаваха вечерно време на всеки член от семейството. После запали една свещичка и каза:

— Хайде сега да спиш, Нини. Гледай да спиш колкото е възможно повече. Сутринта ще оставя кафето под грейката, за да не изстине. И ако се изплашиш, или искаш нещо, трябва само да слезеш долу и да звъниш с камбанката.

Мама Муминка видя, как завивката се повдигна и остана издута като много мъничко хълмче. А на възглавницата се образува вдлъбнатинка. Тя слезе в стаята си и изрови бабините стари записки за Безпогрешно Домашно Лечение. Урочасване. Средство против меланхолия. Простуда. Не! Мама Муминка прелистваше и търсеше. Най-сетне намери една бележка съвсем в края, която бабата бе записала, когато почеркът ѝ вече беше доста несигурен. „Ако някой познат стане мъгляв и трудно се вижда.“ Точно така! Хвала и благодарност! Мама Муминка прочете рецептата, която се оказа доста сложна. После се залови да приготви домашното лечение за малката Нини.

Камбанката заслиза със звън по стълбата, стъпка по стъпка, с малка пауза между всяка стъпка. Муминтрол я очакваше вече цяла сутрин. Но днес най-интересното не беше сребърната камбанка. А лапките. Лапките на Нини, които слизаха по стигалата, много малки и с мънички, смутени палци, плътно притиснати един към друг. Виждаха се само лапките и това изглеждаше много страшно.

Муминтрол се скри зад зиданата печка и гледаше като омагьосан тези лапки, които излязоха на верандата. Сега тя си пиеше кафето. Чашата се издигаше и се спускаше. Нини ядеше хляб с масло и мармалад. После чашата отплува към кухнята, изми се и се постави в шкафа. Нини беше много уредно малко дете.

Муминтрол се втурна в градината и изкрещя:

— Мамо! Получила е лапи! Лапите ѝ се виждат!

— Така си и мислех — рече си наум мама Муминка, която седеше на ябълковото дърво. — Баба си знаеше работата. Ама много хитра излязох, като смесих домашното лекарство в кафето на Нини.

— Отлично — забеляза бащата. — А още по-добре ще стане, когато си покаже и нослето. Стяга ми се душата, като говоря с някой, който не се вижда. Пък и не отговаря.

— Шшшт! — предупреди го мама Муминка.

Лапките на Нини стояха в тревата между падналите ябълки.

— Здравей, Нини! — извика Мю. — Спиш като прасе. Кога ще си покажеш носа? Сигурно си голяма грозотия, щом като трябва, да се правиш невидима.

— Мълчи! — прошепна Муминтрол. — Ще я обидиш.

Той пристъпи към Нини с раболепна походка и започна да ѝ се подмилква:

— Не обръщай внимание на Мю. Тя е нахална. При нас си в пълна безопасност. Изобщо няма какво да мислиш за онази ужасна леля. Тя не може да дойде и да те вземе...

В същия миг лапките на Нини избледняха и едва-едва се различаваха в тревата.

— Миличък — ядоса се мама Муминка, — ти си същинско магаре. Не се ли сецаш, че не бива да напомняме на детето за това. Бери ябълки и престани да дърдориш глупости.

Продължиха да берат ябълки.

Постепенно лапките на Нини станаха пак ясно видими и се покатериха на едно дърво.

Беше хубава есенна утрин, носовете им поизмръзваха на сянка, но на слънце беше почти като през лятото. Всичко бе мокро от нощния дъжд, а цветовете — ярки и блестящи. Когато обраха (или обрулиха) всички ябълки, таткото изнесе най-голямата мелачка за ябълки и започнаха да правят ябълково пюре.

Муминтрол въртеше дръжката, майка му пълнеше бурканите, а бащата ги носеше на верандата. Малката Мю седеше високо горе на дървото и пееше Славната Песен за Ябълката.

Изведнъж нещо издрънча.

Насред градинската пътека лежеше голяма купчина пюре, от която стърчаха остри парчета стъкло, а до нея — лапките на Нини, но те бързо избледняха и изчезнаха.

— Чудесно — рече мама Муминка. — Това беше бурканът, който даваме всяка година на дивите пчели. Сега поне ще си спестим ходенето до поляната. А баба винаги казваше, че ако искаме земята да ражда, наесен трябва да ѝ подаряваме по нещо.

Лапките на Нини се върнаха, а над тях — две тънички крачета. По-нагоре неясно се мяркаше ръбът на кафява рокля.

— Виждам ѝ краката — изкрещя Муминтрол.

— Моите поздравления — обади се малката Мю и надникна от ябълковото дърво. — Добре върви! Но защо се обличаш в кафяво, една чавка знае!

Мама Муминка кимна сама на себе си и се замисли за своята умна баба и за нейното домашно лечение.

Нини ходеше подире им през целия ден. Те свикнаха със звънчето, което ги следеше навсякъде и вече не им се струваше, че Нини е чак толкова забележителна.

До вечерта почти я забравиха. Но след като всички си легнаха, мама Муминка извади от скрина си един розовочервен шал и уши от него мъничка рокля. Когато я свърши, я занесе в източната таванска стаичка, където светлината бе загасена и грижливо я нареди върху стола. А от останалия плат върза широка панделка за косата.

Докато правеше това, мама Муминка много се забавляваше. Все едно, че отново шиеше рокля за кукла. А най-смешно ѝ се стори, че дори не знаеше, дали куклата има руса или черна коса.

На другата сутрин Нини слезе на закуска облечена с роклята. Вече се виждаше чак до врата, направи реверанс и изписука:

— Много благодаря.

Цялото семейство така се развълнува и смути, че никой не можа да измисли, какво да отговори. Освен това не знаеха къде точно да гледат, когато говорят с Нини. Естествено, всеки се опитваше да закрепил погледа си малко над звънчето, където можеше да се предположи, че са очите на Нини. Но неусетно погледът се плъзваше надолу и се задържаше върху нещо, което се виждаше. А това им се струваше неучтиво.

Татко Мумин се изкашля.

— Много ми е приятно да забележа — подхвана той, — че Нини днес се вижда повече. Колкото повече виждаме, толкова повече ще се радваме...

Мю се изсмя високо и задумка с лъжицата по масата.

— Добре, че проговори — провикна се тя. — Но дано имаш и какво да кажеш. Знаеш ли някоя хубава игра?

— Не — изписука Нини. — Но съм чувала, че някои деца играят. Муминтрол се захласна. Реши да научи Нини на всички игри, които знаеше.

След закуска тримата отидоха на реката и започнаха да играят. Но Нини се оказа тежък случай. Тя се покланяше и правеше реверанси, казваше сериозно: „да-да“ и „колко забавно“, и „разбира се“, но другите оставаха с впечатлението, че тя играе само от учтивост, а не за да се забавлява.

— Хайде, тичай де! — крещеше Мю. — А може би не знаеш и да скачаш!

И тънките крачета на Нини послушно тичаха и скачаха. После тя пак заставаше неподвижно, с повиснали ръце. Под камбанката, празната вратна извивка на роклята изглеждаше някак пуста и безсмислена.

— Какво чакаш, да те похваля ли? — извика Мю. — Никакъв живот ли няма в теб? Ами ако ти тегля един бой, а?

— По-добре недей — изписука Нини смирено.

— Тя не може да играе — промълви Муминтрол дълбоко разочарован.

— Тя не може да се ядоса — възрази малката Мю. — И именно там ѝ е грешката. Слушай — продължи Мю, пристъпи съвсем близо до Нини и я погледна заканително, — ти никога няма да имаш собствено лице, докато не се научиш да се биеш. Помни ми думата.

— Да, права си — съгласи се Нини и предпазливо отстъпи назад. Положението оставаше все същото.

Най-сетне се отказаха от опитите си да научат Нини да играе. Тя не обичаше и смешни истории. Никога не се смееше, където трябваше. Всъщност, изобщо не се смееше. А това действуваше потискащо на този, който разказваше. Затова я оставиха на мира.

Дните минаваха и Нини все още си беше без лице. Те свикнаха да виждат розовочервената ѝ рокличка непрекъснато по петите на мама Муминка. Щом тя заставаше на едно място, звънчето преставаше да звънти, а когато отново тръгваше, то пак се обаждаше. Малко над роклята, във въздуха се полюляваше голяма розовочервена панделка. Това изглеждаше малко особено.

Мама Муминка продължаваше да тъпче Нини с бабиното домашно лечение, но нищо не ставаше. После престана, защото си каза, че и други хора са се оправяли без глави, а може би Нини не е кой знае колко хубава.

Така поне всеки можеше да си я представи както му се иска — по този начин познанството понякога става по-интересно.

Един ден цялото семейство тръгна през гората към плажа, за да извадят лодката на брега и да я зазимят. Нини звънтеше зад тях както обикновено, но когато стигнаха до морето, тя внезапно спря. После легна по корем в пясъка и започна да скимти.

— Какво става с Нини? Да не се е изплашила от нещо? — попита бащата.

— Сигурно досега не е виждала море — отвърна майката. Тя се наведе и започна да си шушука нещо с Нини. После се изправи и каза:

— Точно така, за пръв път го вижда. И Нини смята, че морето е прекалено голямо.

— Що за идиотско хлапе — започна малката Мю, но майка ѝ я погледна строго и отсече:

— Идиотски се държиш ти. А сега да изтеглим лодката.

Те тръгнаха по мостчето към съблекалнята, където живееше Тоотики и потропаха.

— Здравейте — посрещна ги Тоотики. — Какво става с невидимото дете?

— Само носът ѝ липсва — отговори бащата. — В момента е малко смутена, но ще ѝ мине. Можеш ли да ни помогнеш с лодката?

— То се знае — отвърна Тоотики.

След като издърпаха лодката и я обърнаха с дъното нагоре, видяха, че Нини бе отишла до водата и стоеше неподвижно на мокрия пясък. Оставиха я на мира.

Мама Муминка седна на мостчето и се загледа във водата.

— Брр, колко студена изглежда! — рече тя, а после се прозя малко отегчено и добави, че много отдавна не се било случвало нещо весело.

Таткото намигна на Муминтрол, направи страшна гримаса и започна бавно да се присламчва изотзад към мама Муминка.

Естествено, той нямаше намерение да я бутне в морето, както правеше на младини. Може би не искаше дори да я изплаши, а само да позабавлява малчуганите.

Но преди да стигне до нея, прозвуча страшен вой, една червена светкавица се стрелна по мостчето, таткото нададе писък до небето и шапката му падна в морето. Нини беше забила мъничките си, невидими зъби в опашката на татко Мумин, а те бяха остри.

— Браво, браво! — извика Мю. — Дори аз не бих могла да го направя по-добре!

Нини стоеше на мостчето с дребничко, чипоносо, сърдито лице под червен бретон. Тя се обърна към таткото и изфуча като котка:

— Да не си посмял да я хвърлиш в голямото, страшно море!

— Вижда се, вижда се! — извика Муминтрол. — Колко е сладка!

— Средно сладка — изстена татко Мумин и заоглежда ухапаната си опашка. — Това е най-глупавото, празноглаво и погрешно възпитано дете, което съм виждал през целия си живот — все едно, с глава или без.

Той легна на моста и се опита да извади шапката си с бастуна. Какво стана не се разбра, но татко Мумин се подхлъзна и цамбурна през глава във водата.

Той изплува веднага и стъпи на дъното с носа над водата, а ушите му — пълни с тиня.

— Олеле! — изпищя Нини. — Ох, че весело! Ох, колко чудесно!

И така се разсмя, че целият мост се затресе.

— Казаха ми, че досега никога не се е смяла — стъписа се Тоотики. — Според мен толкова много сте променили детето, че е станало по-лошо от малката Мю. Но най-важното е, че поне се вижда.

— Заслугата е изцяло на баба — отговори мама Муминка.

ТАЙНАТА НА ХАТИФНАТИТЕ

По едно време, много отдавна, таткото на Муминтрол напусна дома си, без да даде каквото и да било обяснение и без дори сам да проумява защо непременно трябва да го напусне.

По-късно мама Муминка разправяше, че от доста време се държал някак особено, но по всяка вероятност не е било по-особено от обикновено. Такива неща си ги измисляме, след като се случи нещо и сме много потресени и тъжни, и си търсим някакво обяснение, за да се утешим.

Никой не разбра кога точно беше потеглил.

Снусмумрик заяви, че татко Мумин смятал да пуска мрежите за риба с хемула, но хемулът каза, че таткото си седял на верандата както обикновено, а после изведнъж рекъл, че било горещо и доста скучно, пък и мостчето трябвало да се поправя. Както и да е, мостчето не беше поправил, защото то си стоеше толкова криво, колкото и преди. А и лодката си лежеше на мястото.

Накъдето и да бе поел, той беше тръгнал по суша, не по море. Освен това, можеше да се е отправил в която и да било посока, а във всички посоки пътищата бяха еднакво далечни. Затова нямаше никакъв смисъл да го търсят.

— Ще си дойде, когато си дойде — рече майката на Муминтрол. — Тъй ми казваше в началото и винаги се е връщал, та сигурно и сега ще се върне.

Никой не се безпокоеше и това беше добре. Бяха се споразумели никога да не се тревожат един за друг; по този начин взаимно си позволяваха да имат чиста съвест и толкова свобода, колкото беше възможно.

Затова мама Муминка заплете някакво ново плетиво, без много ах и ох, а татко Мумин вървеше упорито на запад с някаква неясна мисъл в главата си.

Тя се отнасяше до един полуостров, който той видя веднъж, когато ходиха на екскурзия. Полуостровът се вдаваше рязко навътре в морето, небето беше жълто и вечерният вятър започна да духа. Татко Мумин никога не беше ходил там и не успя да види какво има от другата страна. Семейството искаше да се прибере, за да пие чай. Винаги им идваше наум да се прибират тъкмо когато не трябваше. Но татко Мумин се бавеше на брега, и гледаше морето. И в този миг от сушата се отделиха цяла редица малки бели лодки с правоъгълни платна и се насочиха към открито море.

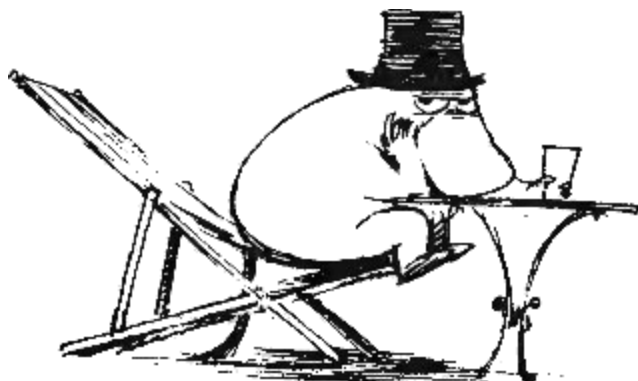
— Това са хатифнати — рече тогава хемулът и сякаш с туй изчерпа въпроса. Малко снизходително, малко предпазливо и с явно отрицателно отношение към ония, които бяха извън обществото, полуопасни, различни.

Изведнъж татко Мумин бе обзет от непреодолим копнеж и меланхолия и знаеше само, че по никакъв начин не иска да си ходи и да пие чай на верандата. Нито тази вечер, нито която и да било друга вечер.

Туй се случи отдавна, но гледката все му беше пред очите. И в един хубав следобед той напусна дома си.

Беше горещо и татко Мумин тръгна съвсем напосоки.

Не смееше нито да се замисли, нито да се попита какво усеща, а само вървеше към залеза, надничаше изпод шапката с примрежени очи и си подсвиркваше, но без определена мелодия. Хълмовете се издигаха нагоре и се спущаха надолу, дърветата отминаваха назад и сенките постепенно ставаха все по-дълги.

Тъкмо когато слънцето се топна в морето, татко Мумин излезе на един дълъг бряг покрит с камъчета, където не спираха никакви пътища и никой не пристигаше по море.

Той никога не беше виждал този печален и сив бряг, който всъщност не означаваше нищо, освен това, че сушата свършваше и започваше морето. Татко Мумин слезе до водата, нагази в нея и се загледа в морската шир.

И разбира се — нима можеше да се случи нещо друго? — към него се насочи малка бяла лодка, която се носеше с бавния попътен вятър покрай сушата.

— Те са — каза си татко Мумин спокойно и размаха лапа.

В лодката имаше само трима хатифнати и те бяха бели като самата лодка и платното. Един държеше лоста на кормилото, а двама седяха с гръб към мачтата. Всички гледаха втренчено в далечината, сякаш бяха скарани. Но татко Мумин бе чувал да разказват, че хатифнатите никога не се карат помежду си, а са много тихи по природа и само искат да отидат надалеч, колкото е възможно по-надалеч. За предпочитане чак до хоризонта или до края на света, което по всяка вероятност е едно и също. Така поне се твърди. Освен това се говори, че никой хатифнат и пет пари не дава за никого, освен за себе си, а на всичкото отгоре, те ставали електрически от гръмотевични бури. И още, че били опасни за всички, които живеят в салони и по веранди и правят едно и също нещо по едно и също време на деня.

Татко Мумин се интересуваше от всичко това откакто се помнеше, но тъй като не е прието да се говори за хатифнатите освен с намеци, той никога не успя да научи как стоят нещата в действителност.

Сега, докато гледаше как лодката идва все по-близо и по-близо, той потръпна до върха на опашката си. Те не махаха — как би могъл един хатифнат да стори толкова всекидневно нещо! — но идваха, за да го вземат, туй беше съвсем явно. Лодката тихо престърга, когато се плъзна, по камъчетата на брега и спря.

Хатифнатите обърнаха своите кръгли, бледи очи към таткото на Муминтрол. Той свали шапка и започна да обяснява. Докато говореше, хатифнатите размахваха лапите си в такт, от което татко Мумин се обърка и се заплете в едно дълго изречение за хоризонти и веранди и

свобода, и пиене на чай, когато не ти се пие чай. Най-сетне млъкна смутено и хатифнатите престанаха да размахват лапите си.

„Защо не казват нищо? — помисли си таткото и започна да се притеснява. — Не чуват ли какво им говоря, или ме смятат за глупак?“

Той протегна напред лапата си и издаде един дружелюбно въпросителен звук, но хатифнатите не помръднаха. Очите им постепенно станаха жълти като небето.

Тогава татко Мумин отдръпна лапата си и непохватно се поклони.

Хатифнатите веднага се изправиха и много тържествено се поклониха тримата заедно.

— Благодаря — рече таткото.

Той не направи друг опит да се разбере с тях, а се качи в лодката и я отблъсна от брега. Сега небето беше точно такава огнено жълто, както онзи път, много отдавна. Лодката се насочи бавно към открито море.

Таткото на Муминтрол никога не бе се чувствувал толкова спокоен и напълно доволен от всичко. Всъщност, хубаво е когато няма нужда да говориш и да обясняваш — нито на себе си, нито на други. Просто седиш и гледаш към хоризонта и слушаш как вълните бълбукат под лодката.

След като брегът изчезна зад тях, над морето изгря луната, жълта и кръгла като кълбо. Татко Мумин никога не бе виждал толкова голяма и самотна луна. И никога не бе мислил, че морето може да е тъй всеобхватно и величествено, каквото го виждаше сега.

Изведнъж му се стори, че единствените истински и убедителни неща в света бяха луната и морето, и лодката с тримата мълчаливи хатифнати.

И хоризонтът, разбира се — далечният хоризонт на славните приключения и безименни тайни, който го очакваше сега, когато най-сетне беше свободен.

Той реши да стане мълчалив и потаен като хатифнат. Другите започват да те уважават, като не говориш. Мислят, че знаеш куп неща и че животът ти е страшно увлекателен.

Татко Мумин погледна хатифната, който управляваше лодката в лунната светлина. Прииска му се да му каже нещо приятелско, с което да изрази, че го разбира. Но после се отказа. Впрочем, той не можа да

измисли нещо, което да прозвучи достатъчно... хм, което да прозвучи както трябва.

Какво каза веднъж Мюмлата за хатифнатите?

Беше миналата пролет, по време на вечеря. Че живеели разтурен живот. А майката на Муминтрол рече:

— Ти пък, какви ги говориш!

Но Мю извънредно много се заинтересува и искаше веднага да ѝ кажат, какво означава това. Доколкото татко Мумин може да си спомни, никой не успя да обясни точно какво правиш, когато живееш разтурен живот. Вероятно трябваше общо взето да си своеволен и свободен.

Мама Муминка каза, че дори не вярвала разтуреният живот да е забавен, но таткото не беше чак толкова сигурен.

— То има някаква връзка с електричеството — заяви Мюмлата непоколебимо. — Освен това, те знаят да четат мислите на другите, а това никак не е учтиво.

После заговориха за друго.

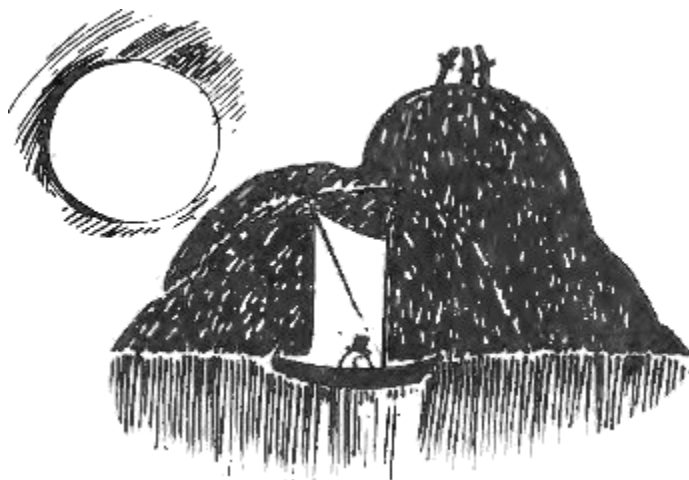
Татко Мумин хвърли бърз поглед към хатифнатите. Те пак размахваха лапите си.

„Ох, колко ужасно — помисли си той. — Възможно ли е да четат сега мислите ми с лапите си? И сигурно са оскърбени...“

Той се постара трескаво да изглади мислите си, да ги изчисти, да забрави всичко, каквото е чувал някога за хатифнатите, но не беше лесно. В момента не го интересуваше нищо друго. Ех, само да можеше да се разприказва — говоренето така хубаво ти пречи да мислиш!

А не можеше и да си помогне като изостави големите опасни мисли и направи опит да се приюти в дребните, дружелюбни мисли. Та нали тогава хатифнатите биха могли да си помислят, че са се излъгали в него и че той всъщност е един най-обикновен татко-верандолюбец...

Таткото на Муминтрол се загледа втренчено към морето и забеляза, че в лунната пътека се очертава малка черна скала.

Старяеше се да мисли колкото може по-просто: островът в морето, луната над острова, луната плува в морето — катраненочерно, жълто, тъмносиньо. Докато най-сетне се успокои и хатифнатите престанаха да размахват лапите си.

Островът беше много висок, въпреки че бе малък.

Издигаше се от водата закръглен и тъмен и доста приличаше на главата на голям морски змей.

— Там ли отиваме? — попита татко Мумин с интерес.

Хатифнатите не отговориха. Те слязоха на сушата, като издърпаха въжето и затъкнаха котвата в една цепнатина в скалата. После започнаха да се катерят нагоре по брега, без да му обръщат повече внимание. Той видя как дигаха носове и душеха вятъра, кланяха се и размахваха лапи и явно бяха унесени в някакъв дълбокомислен заговор, в който той не биваше да участва.

— Много важно! — каза татко Мумин обидено, излезе от лодката и тръгна подире им. — Като питам „там ли отиваме“, въпреки че виждам, че там отиваме, можехте все пак да ми отговорите. Поне нещо мъничко, просто колкото да почувствувам, че имам компания.

Но той го каза много тихо и само на себе си.

Скалата беше стръмна и хлъзгава и островът изобщо изглеждаше неприветлив и даваше ясно да се разбере, че иска да го оставят на мира. По него не растеше никакво цвете, никакъв мъх, нищичко — той просто се издигаше от морето и гледаше сърдито.

Изведнъж татко Мумин откри нещо ужасно неприятно и чудновато. Островът беше пълен с червени паяци. Те бяха много дребни, но неизброими и пъплека по черната скала като червен килим.

Нито един не стоеше мирно, всеки препускаше нанякъде колкото му държеха краката и това изглеждаше, сякаш целият остров се движи и пълзи под лунната светлина.

На татко Мумин чак му премаля от погнуса.

С трескаво движение спаси опашката си и грижливо я отърси, като стъпваше от крак на крак и зорко се оглеждаше, за да открие поне едно местенце, което да не е покрито с червени паяци, обаче такова нямаше.

— Не искам да ви настъпвам, честна дума — промълви татко Мумин. — Ох, майчице, защо ли не си останах в лодката... Те са прекалено много, просто не е естествено да има толкова много от един и същи вид... и всичките абсолютно еднакви...

Той хвърли безпомощен поглед подир хатифнатите и видя на върха на скалата силуетите им, които се очертаваха срещу месечината. Един от тях бе намерил нещо. Но таткото не можа да види какво е то.

Впрочем, вече му беше безразлично. Той заслиза към лодката и на всяка крачка отърсваше лапите си като котка. Паяците започнаха да лазят по него и това беше извънредно неприятно.

Те плъзнаха и по въжето в дълга червена върволица и се разхождаха по борда на лодката.

Татко Мумин седна най-отзад на кърмата.

„Такова нещо може само да ти се присъни — помисли си той. — Подскачаш от съня си, събуждаш мама Муминка и и казваш: какъв ужас, миличка, ах, какъв ужас беше — паяци — нямаш си понятие... А

тя отговаря: Ох, бедничкият ми! Но нали виждаш, тук няма нито един — било е само сън...”

Хатифнатите бавно се завръщаха.

В същия миг всичките малки паячета до едно седнаха на задните си кълки от страх, обърнаха се кръгом и се втурнаха по въжето към брега.

Хатифнатите се качиха в лодката и я отблъснаха. Те я изведоха от черната сянка на острова и я насочиха към лунната пътека.

— Ох, добре че дойдохте! — възкликна татко Мумин с чистосърдечно облекчение. — Не знам защо, но от край време не мога да търпя паяци. Толкова са малки, че не можеш да говориш с тях. Нещо хубаво ли намерихте?

Хатифнатите го удостоиха с дълъг, жълт лунен поглед и продължиха да мълчат.

— Попитах ви, дали сте намерили нещо — повтори татко Мумин и носът му стана червен. — Ако е тайна, може да си я задържите за себе си, щом като трябва. Но поне кажете, че наистина сте намерили нещо.

Хатифнатите стояха неподвижно и го гледаха. Тогава на татко Мумин му пламна главата и той се развика:

— А вие обичате ли паяци? Обичате ли ги, или ги ненавиждате? Искам незабавно да разбера това!

В дългото мълчание, което настъпи, един от хатифнатите пристъпи крачка напред и разпери лапи. Може и да е казал нещо — или пък вятърът изшушука над водата.

— Простете — смотолели таткото на Муминтрол. — Разбрах.

Според него хатифнатът искаше да му обясни, че те нямат каквото и да било отношение към паяците. Или просто съжаляваше за нещо, което не зависеше от тях. Може би за тъжното обстоятелство, че един хатифнат и един татко Мумин никога не могат да се разберат и да разговарят помежду си. Може би беше разочарован и считаше, че таткото се е държал съвсем по детски. Татко Мумин въздъхна и започна омърлушено да ги разглежда. Сега видя какво бяха намерили хатифнатите. Малък свитък от брезова кора, от онези, дето морето ги навива, а после ги изхвърля по бреговете. И нищо друго. Можеш да ги развиеш като документ, вътрешната им страна е бяла и копринено гладка, но щом ги пуснеш, отново се навиват. Подобно на малък

пестник, който се е свил около нещо тайно. Мама Муминка ги увиваше около дръжката на каната за кафе.

Сигурно в този свитък имаше много важно съобщение. Но татко Мумин вече не проявяваше такова любопитство. Стана му малко студено и той се сви в дъното на лодката, за да спи. Хатифнатите не усещаха студа — само електричеството.

И никога не спяха.

Таткото на Муминтрол се събуди призори. С вдървен гръб и премръзнал. Изпод периферията на шапката си той виждаше парче от борда на лодката и един триъгълник сиво море, който потъваше и се издигаше и пак потъваше. Стана му малко лошо и никак не се чувствуваше като баща, който е тръгнал да търси приключения.

Един от хатифнатите седеше на седалката косо над него и той започна крадешком да го наблюдава. Сега очите му бяха сиви. Лапите имаха много нежна форма и се движеха бавно като крилата на нощна пеперуда. Може би говореше с другите или си мислеше нещо. Главата беше кръгла и нямаше ни най-малка следа от врат.

„Цялото прилича на дълъг бял чорап — помисли татко Мумин. — Малко разнищен по долния край. Или на нещо, направено от бял дунапрен.“

Изведнъж наистина му прилоша. Спомни си как се държа предишната вечер. И паяците. За първи път виждаше паяци да се изплашат.

— Олеле! — промърмори татко Мумин.

Той се опита да седне, но в същия миг видя брезовия свитък и се вцепени. Ушите му се изправиха под шапката. Свитъкът лежеше в улея на палубата и се търкаляше бавно напред-назад с движението на лодката.

Татко Мумин забрави, че му е лошо. Лапата му предпазливо се плъзна по-близо. Той хвърли бърз поглед към хатифнатите, но очите им бяха отправени към хоризонта, както винаги. Той напипа брезовия свитък, обгърна го с лапата и бавно го придърпа към себе си. В същия

миг татко Мумин усети лек електрически удар като от батерия за джобно фенерче. Но го жегна чак до врата.

Той полежа доста време неподвижно, докато се успокои. После започна бавно да развива тайнствения документ. Беше най-обикновена бяла брезова кора. Никакъв план за намиране на съкровище. Никакъв тайнопис. Нищо.

Може би представляваше визитна картичка, която хатифнатите много вежливо оставят на всеки пуст остров, за да я намерят други хатифнати? Може би този лек електрически удар предизвикваше у тях същото приятно и дружелюбно чувство, което други изпитват от едно мило писмо? Или пък могат да четат невидими писмени знаци, от които никой обикновен трол си няма дори понятие? Разочарован, таткото на Муминтрол остави свитъка да се навие и погледна нагоре.

Хатифнатите спокойно го наблюдаваха. Татко Мумин се изчерви.

— Нали седим в същата лодка — рече той. И без да чака отговор, разпери лапите си, както правеха хатифнатите — безпомощно и съжалително, а сетне въздъхна.

Тогава вятърът отговори с тихо свистене между опънатите въжета. Морето търкаляше сивите си вълни около тях чак до края на света, а таткото на Муминтрол си мислеше доста печално:

„Ако това е разтурен живот, ще си изям шапката!“

Има най-различни видове острови, но ако са достатъчно малки и се намират достатъчно надалеч в морето, всичките са еднакво самотни и тъжни. Ветровете се менят около тях, жълтата луна е на разсип и морето нощем става черно, но островите са все едни и същи и само хатифнатите от време навреме ги навестяват. Впрочем, те едва ли могат да се нарекат острови. Това са големи скали, средни скали, малки скали, забравени ивици суша, които може би потъват в морето преди зазоряване, а нощем отново се издигат, за да се огледат. Колко малко знаем! Хатифнатите посетиха всеки един от тях. Понякога там

лежеше малък свитък от брезова кора и ги чакаше. Друг път на острова нямаше нищо — той приличаше на лъскав тюленов гръб с прибор по краищата или се състоеше от няколко ръбести канари, около които имаше купчина червени водорасли. Но хатифнатите оставяха на най-високото място на всеки остров по един малък бял свитък от брезова кора.

„Имат си нещо наум — мислеше си татко Мумин. — Нещо, което им е по-важно от всичко останало. И смятам да вървя с тях, докато разбере какво е то.“

Те не срещнаха повече червени паяци, но за всеки случай той си оставаше в лодката колкото пъти спираха на някой бряг. Защото островите го караха да мисли за други острови, останали далеч зад него, островите за екскурзии, кичестите семейни заливче-та, палатката и купичката с масло, която стоеше на студено в сянката под лодката, чашите с плодов сок в пясъка и банските гащета, метнати върху някой камък да съхнат... Разбира се, той никак не копнееше за такъв спокоен живот, като на веранда.

Това беше бегла мисъл, която прелиташе набързо и само му разваляше настроението. Нещо много дребно и вече без значение.

Впрочем, татко Мумин започна, да разсъждава по съвсем нов начин. Все по-рядко се замисляше за онова, което бе преживял през своя приятен и пъстър живот и все по-рядко си мечтаеше какво ли ще му донесат всички бъдещи дни.

Мислите му се плъзгаха като лодката, без спомени и мечти и приличаха на сивите скитащи вълни, които дори нямаха желание да достигнат хоризонта.

Татко Мумин вече не се опитваше да говори с хатифнатите. Той се вираше в морето като тях, очите му бяха избледнели като техните и станаха променливи като цвета на морето. А когато приближаваха нови острови, той не помръдваше — само опашката му удряше няколко пъти по палубата.

„Питам се — помисли си веднъж таткото, докато се носеха по плавното, немошно вълнение. — Питам се, дали не съм започнал да приличам на хатифнат.“

Денят беше много горещ и привечер над морето нахлу мъгла. Някаква тежка мъгла, със странен, червеникавожълт цвят. На татко Мумин тя се стори застрашителна и почти жива.

Морските змейове пръхтяха и се гмуркаха в морето — той ги зърваше от време на време. Една кръгла, тъмна глава, уплашени очи, които втрещено гледаха хатифнатите, а после удар с опашката и лудешко бягство в мъглата.

„Плашат се като паяците — помисли си таткото. — Всички се боят от хатифнатите...“

В тишината прокърнтя далечна гръмотевица, сетне всичко пак утихна и замря.

Татко Мумин открай време смяташе, че гръмотевичните бури са страшно интересно нещо. А сега нищо не смяташе. Беше съвсем свободен, но вече не изпитваше каквото и да било желание.

В същия миг от мъглата изплува друга лодка, а в нея имаше голяма компания. Татко Мумин подскочи. Той светкавично се превърна пак в стария татко, размаха шапката и лапите си и започна да вика. Непознатата лодка се насочи към тях. Тя беше бяла и платното — бяло. И ония, които седяха в нея, бяха бели...

— Ох, така ли било — промълви таткото.

Като видя, че и те са хатифнати, той престана да маха и си седна. Двете лодки продължиха пътя си, без да се поздравят.

Изведнъж от тъмната мъгла изплуваха лодка подир лодка, като сенки, които всички се носеха в същата посока и във всички седяха

хатифнати. Понякога седем, понякога пет, или единайсет, а друг път един-единствен самотен хатифнат, но винаги нечетно число.

Мъглата се отдръпна, сякаш се сля със здрача, който също имаше червеникавожълт оттенък. Цялото море беше покрито с лодки. Те насочиха носовете си към един нов остров — продълговат, без дървета и без възвишения.

Отново проехтя гръмотевица. Бурята се криеше някъде вътре в онова огромно черно нещо, което се надигаше все по-високо и по-високо на хоризонта.

Една подир друга лодките приставаха до сушата и свиваха платната си. Мрачният бряг пълпеше от хатифнати, които вече бяха изтеглили лодките си на суша и се кланяха един на друг.

Докъдето око виждаше, се разхождаха бели, тържествени създания и непрестанно се кланяха. Те издаваха един звук подобен на тихо пращане и непрестанно размахваха лапите си. А плажната трева около тях шептеше.

Татко Мумин стоеше малко настрана и отчаяно се опитваше да намери своите хатифнати между другите. Това беше много важно за него. Та нали само тях познаваше мъничко... Е, вярно, много мъничко. Но все пак...

Обаче те бяха изчезнали в навалищата, той не можеше да открие никаква разлика между тях и другите, и изведнъж го обхвана същият ужас като на острова с паяците. Той нахлупи шапката си чак до очите и се помъчи да си придаде застрашителен и непринуден вид.

Шапката му се стори единственото надеждно и положително нещо на този чудноват остров, където всичко беше бяло и шепнещо, и неопределено.

Таткото на Муминтрол вече не разчиташе напълно на себе си, но в шапката си вярваше; тя имаше определена форма и бе катранено черна (като всеки цилиндър), а отвътре мама Муминка беше изписала „На Т. М. от твоята М. М.“, за да се различава от всички останали цилиндри в света.

Пристигна и последната лодка, изтеглиха я на брега и хатифнатите престанаха да пращят. Всичките наведнъж обърнаха червеникавожълтите си очи към татко Мумин. А после всички заедно тръгнаха към него.

„Искат да се бият“ — помисли си таткото и внезапно се ободри и му стана интересно. В този миг му се искаше да се бие независимо с кого — просто да се бие, да крещи и да е убеден, че всички останали са виновни и трябва да бъдат напердашени.

Но хатифнатите никога не се бият, както никога не противоречат и нямат лошо отношение към някого и изобщо нямат каквото и да било отношение към каквото и да било.

Те бяха стотици и пристъпваха напред един по един, за да му се поклонят, а татко Мумин свали шапката си и се кланяше, та накрая го заболя главата и стотици лапи се размахваха, докато таткото — просто от умора — също започна да размахва лапи.

Когато отмина и последният хатифнат, таткото на Муминтрол беше съвършено забравил, че му се искаше да се бие. Той стана учтив и равнодушен и тръгна подир тях през шепнещата трева, стиснал шапка в лапата си.

Междувременно буреносните облаци бяха се изкатерили високо на небето и стояха надвиснали над тях подобно на стена, която заплашваше ей сега да се сгромоляса. Във височините летеше буен вятър, който не се усещаше на острова. Гонеше пред себе си малки, дрипави облачета, а те бягаха уплашено.

Ниско над морето проблясваха краткотрайни и своеволни зарева на светкавици, пламваха и угасваха, и отново пламваха.

Хатифнатите се събраха по средата на острова. Всички се обърнаха на юг, откъдето идваше гръмотевичната буря, точно както правят морските птици преди ураган. Един подир друг те започнаха да светят като нощни лампи — припламваха в такт със светкавиците, а тревата около тях запращя наелектризирана.

Татко Мумин легна по гръб и се загледа в бледата зеленина на крайбрежните растения. Тънки, светли листа на фона на тъмното небе. У дома на канапето имаше една възглавница, избродирана от мама

Муминка с папратови клонки. Представляваше светлозелени листа върху катраненочерно сукно. Беше много красива.

Тътенът на гръмотевиците приближаваше. Татко Мумин усети слаби електрически удари по лапите и се надигна в тревата. Въздухът миришеше на дъжд.

Изведнъж лапите на хатифнатите почнаха да пърхат като крила на молци. Хатифнатите се олюляваха насам-натам, кланяха се и танцуваха, а над пустия остров се понесе тъпичка комарена песен. Те виеха — жално и с копнеж, а звучеше, сякаш вятър свири в гърло на бутилка. Татко Мумин изпита непреодолимо желание да прави като тях. Да се люшка напред-назад, да вие и пак да се люшка, и да пращи.

Нещо го прободеше в ушите и лапите му се размахаша от само себе си. Той стана и се запъти бавно към хатифнатите.

„Тяхната тайна е свързана с мълниите — помисли си той. — Те ги търсят и копнеят за тях.“

Над острова се спусна мрак и светкавиците се забиваха право надолу, бели, свистящи и опасни. Отдалеч се чуваше как вятърът реве над морето, все по-близо и по-близо, а после затрецяха гръмотевиците и се разрази най-стихийната гръмотевична буря, каквато татко Мумин изобщо беше преживявал.

Тежки каменни колесници се търкаляха с грохот напред и назад, напред и назад по небето, а вятърът се нахвърли и метна таткото презглава в тревата.

Седеше той там, стискаше шапката си, бурята просто го пронизваше и изведнъж му мина през ума:

— Не! Какво ме е прихванало? Аз да не съм хатифнат? Аз съм таткото на Муминтрол... Какво търся изобщо тук...?

Той погледна хатифнатите и внезапно всичко му стана ясно с електрическа очевидност. Той разбра, че единственото, което може да оживи хатифнатите, е някоя голяма, величествена гръмотевична буря. По начало те бяха силно заредени с ток, но безпомощно затворени в себе си. Не изпитваха нищо, нямаха отношение към нищо — само търсеха. Но когато ставаха електрически, те заживяваха най-сетне с всички сили и с големи, бурни чувства.

Сигурно копнееха именно за това състояние. Може би привличаха мълниците когато се съберяха достатъчно много на едно място...

„Така трябва да е — помисли си татко Мумин. — Бедните хатифнати. А аз си седях в моя залив и си мислех, че са кой знае колко необикновени и свободни, само защото не продумват и си продължават по пътя... А те нямали какво да кажат, нито пък къде да отидат...“

В същия миг облаците се продъниха и дъждът се изсипа отгоре им, лъскав и бял в светлината на мълниците.

Татко Мумин подскочи, очите му станаха сини както преди и той се развика:

— Отивам си! Тръгвам си незабавно!

Той вирна нос и нахлупи шапката чак до ушите си. После се запъти надолу към брега, скочи в една от белите лодки, успя да вдигне платното и се впусна в бурното море.

Беше дошъл на себе си, имаше собствено мнение за туй-онуй и копнееше да се прибере у дома.

„Трябва да е ужасно никога да не можеш да се зарадваш или да се разочароваш — мислеше си таткото, докато лодката летеше през бурята. — Никога да не обикнеш някого, да му се разсърдиш и да му простиш. Да не можеш да спиш и да не ти става студено, никога да не грешиш и да не те заболи стомаха, а после да ти мине, никога да не празнуваш рожден ден, да не пиеш бира и да не те гризе съвестта... Изобщо всичко. Какъв ужас!“

Той се чувствуваше щастлив, беше мокър до кости и ни най-малко не се боеше от бурята. Реши никога да не прокарват у дома електричество — щяха да си служат с газени лампи, както винаги.

Таткото на Муминтрол закопня за своето семейство и за верандата си. Изведнъж му се стори, че само там може да е тъй

свободен и готов за приключения, какъвто трябва да бъде един истински татко.

СЕДРИК

Сега, когато мина време, трудно може да се разбере кой и как успя да придума животинчето Сниф да подари Седрик.

На първо място, дотогава Сниф никога не бе подарявал нещо — по-скоро обратно. А на второ — Седрик наистина беше извънредно чудесен.

Седрик не беше жив — той бе имущество и то какво! На пръв поглед, всеки би помислил, че става дума за някакво малко плюшено куче, доста оплешивяло и смачкано от любов, но който се взреше по-отблизо в Седрик забелязваше, че очите му бяха от топази, а върху закопчалката на каишката около врата му блестеше истински мъничък лунен камък.

Освен това, лицето му имаше просто неподражаемо изражение, което не би могло да се повтори у никое друго малко куче. Възможно е скъпоценните камъни да са били по-важни за Сниф от изражението, но — така или иначе — той много обичаше Седрик.

И веднага след като подари Седрик, той започна така да съжالياва, та чак изпадна в отчаяние. Престана да яде, да спи, да говори. И само съжالياваше.

— Но миличък малък Сниф — каза майката на Муминтрол загрижено, — щом толкова ужасно много си обичал Седрик, можеше поне да го дадеш някому, на когото държиш, а не на дъщерята на Гафсата.

— Ох, остави — промълви Сниф, като гледаше втренчено в една точка на пода със зачервените си от плач очи. — За всичко е виновен

Муминтрол. Той ми каза, че ако подариш нещо, което обичаш, ще ти се върне десетократно и след това се чувствуваш великолепно. Той ме измами.

— О! — възкликна мама Муминка. — Така ли!

В момента не можа да измисли нещо по-подходящо. Рече си, че утрото е по-мъдро от вечерта.

Стана късно и мама Муминка си отиде в стаята. Всички казаха „лека нощ“ и лампите угаснаха една подир друга. Само Сниф лежеше буден, втренчил поглед в тавана, където лунната светлина хвърляше сянката на един голям клон, който се люшкаше напред-назад. Прозорецът стоеше отворен, защото нощта беше топла и Сниф чуваше откъм реката устната хармоничка на Снусмумрик.

Когато мислите му станаха прекалено черни, той се измъкна от леглото си и отиде на пръсти до прозореца. Спусна се по въжената стълба и притича през градината. Там сияеха бели божури, а всички сенки бяха черни като катран. Луната стоеше високо и му се стори далечна и безучастна.

Снусмумрик седеше пред палатката си.

Тази нощ той не свиреше песнички, а само някакви опашчици от музика, които приличаха на въпроси или на онези малки звуци на съгласие, които издаваме, когато не знаем какво да отговорим.

Сниф седна до него и безутешно се загледа в реката.

— Здравей! — рече Снусмумрик. — Добре, че дойде. Тъкмо седях и си мислех за една история, която може да ти се стори интересна.

— Тази нощ не ме интересуват никакви приказки — промълви Сниф и така се сви, че заприлича на смачкана хартия.

— Не е никаква приказка — отговори Снусмумрик, — а истинска случка. Случи се на стринката на майка ми.

И Снусмумрик започна да разказва, като подръпваше от лулата си и от време на време пляскаше с палците на долните си лапи в тъмната като нощ вода на реката.

Имаше едно време една дама, която обичаше своите имуществва. Тя нямаше деца, които да я забавляват или ядосват, нямаше нужда да работи и да готви, не я беше грижа какво мислят другите за нея и не се

страхуваше от нищо. Освен това беше загубила всякакъв усет към игрите. С други думи — живееше доста скучно.

Но тя обичаше своите красиви вещи, които цял живот бе събирала, подреждала, чистила, разкрасявала и пак разкрасявала, и затова който влезеше в къщата ѝ оставаше просто заслепен.

— Колко е била щастлива! — въздъхна Сниф и закима с глава. — Как изглеждаха вещите ѝ?

— Е — отговори Снусмумрик, — да речем, че беше толкова щастлива, колкото можеше да бъде. А ти мълчи и ме остави да разкажа докрай. Както и да е, в една хубава нощ стринката на майка ми взе, че глътна един голям кокал, докато си хапваше пържоли в тъмния килер. Дни наред все се чувствуваше някак особено и като видя, че не ѝ минава, отиде при лекар. Той я почукал оттук оттам, преслушал я, направил снимки на вътрешностите ѝ, раздрусал я и накрая рекъл, че оня кокал от пържолата е заседнал напреки. Кокалът се оказал много упорит и било просто невъзможно да го измъкне. С други думи, той се опасявал от най-лошото.

— Какво говориш? — обади се Сниф и изведнъж му стана интересно. — Значи той смятал, че стринката ще умре ей така, изневиделица, но не се решавал да ѝ го каже?

— Кажи-речи — съгласи се Снусмумрик. — Но стринката на майка ми не се изплаши особено, а го попита колко време ѝ остава да живее и после се прибра у дома и се замисли. Няколко седмици не бяха кой знае колко много!

Изведнъж си припомни, че когато била млада, имала намерение да изследва река Амазонка и да стане дълбокоморски водолаз, и да построи голяма, весела къща за самотни малчугани, и да посети някоя планина, която бълва огън, и да устрои огромно тържество за многото си приятели. Но за всичко това, естествено, беше твърде късно. И приятели вече нямаше, защото непрекъснато събираше хубави вещи, а това отнема много време.

Колкото повече мислеше, толкова по-силно я обземаше меланхолия. Обикаляше всичките си стаи и търсеше утеха в своите прекрасни имуществва, но те не можеха да я развеселят. Напротив, тя само си мислеше как ще трябва да остави всичко на земята, когато се понесе към небето.

А кой знае защо, мисълта да започне там горе пак да събира от начало, никак не ѝ се хареса.

— Горката госпожа! — възкликна Сниф. — Не можеше ли да вземе със себе си поне едно едничко нещо?!

— Не — каза Снусмумрик сериозно. — Това е забранено. Но сега трябва да мълчиш и да слушаш. Една нощ стринката на майка ми лежеше и гледаше тавана и мислеше ли, мислеше. Около нея стояха количества красиви мебели, а върху тях — количества красиви дреболии и навред имаше имуществва — на пода, по стените, на тавана, в шкафовете, в чекмеджетата и изведнъж ѝ се стори, че просто ще се задуши от всички тия неща, които и без друго не можеха да ѝ дадат дори най-мъничката утеха. И внезапно ѝ хрумна нещо. Нещо толкова весело, че стринката на майка ми започна да се смее сама, както си лежеше в леглото и веднага се ободри и стана, за да обмисли всичко.

А какво беше си наумила? Да раздаде всичко, което притежаваше, за да има повече въздух около нея. Който има един голям кокал заседнал напреки в стомаха, а освен това иска тихо и мирно да си мечтае за река Амазонка, има нужда от много въздух.

— Що за тъпотия — процеди Сниф разочаровано.

— Съвсем не беше тъпотия — възрази Снусмумрик. — Тя страшно много се забавляваше, докато седеше и обмисляше кой какво ще получи.

Тя имаше голям род и цял куп познати, разбираш ли — това е възможно, дори когато нямаш приятели. И така, тя помисли подред за всеки един и мъдруваше, какво ли би го зарадвало най-много. И това се превърна в забавна игра.

Впрочем, тя никак не беше глупава. На мен подари устната хармоничка. Ти сигурно не знаеш, че тя е направена от злато и палисандрово дърво? Както и да е! Тя обмисли всичко така умно, че всеки получи най-подходящия подарък и точно туй, за което винаги си беше мечтал.

Освен това, стринката на майка ми притежаваше усет за изненади. Тя разпрати всички неща в колети и тези, които ги получиха, си нямаха никакво понятие от кого идват подаръците (защото никога не бяха ходили у нея, тъй като тя все се боеше да не съборят нещо).

Тя се забавляваше като си представяше как се чудят, мъдруват и гадаят и се чувствуваше издигната над всички.

Горе-долу като онази фея, която изпълнява желания, без много да му мисли, а после си отлита нанякъде.

— Обаче аз не изпратих Седрик в колет — избухна Сниф с ококорени очи. — А освен това нямам намерение да умирам!

Снусмумрик въздъхна.

— Ти само едно си знаеш — каза той. — Но все пак, опитай се да изслушаш една хубава история, в която не става дума за теб. А пък помисли малко и за мен. Запазил съм този разказ само за теб и понякога много обичам да разказвам. Такаа... В същото време се случи и нещо друго. Изведнъж стринката на майка ми започна да спи нощно време, а през деня си мечтаеше за река Амазонка и четеше книги за дълбокоморски водолази и рисуваше планове за онази къща за малчугани, които никой не иска. Тя се забавляваше и затова стана по-приятлива от преди и на всички им беше приятно, когато бяха с нея.

„Трябва да внимавам — мислеше си тя. — Докато се усетя, ще си създам приятели, пък няма да успея да им устроя онова шумно празненство, за което си мечтаех, когато бях млада...“

А междувременно, в стаята ѝ имаше все повече и повече въздух. Колетите заминаваха един подир друг и колкото по-малко имущество притежаваше, толкова по-леко ѝ ставаше. Накрая тя се разхождаше из празните си стаи и се чувствуваше като балон, като весел балон, готов да отлети...

— На небето — отбеляза Сниф мрачно. — Слушай какво...

— Не ме прекъсвай през цялото време! — сръза го Снусмумрик. — Забелязвам, че си още малък за тази история. Но въпреки това ще продължа да разказвам. Така. Постепенно всички стаи се изпразниха и стринката на майка ми остана само с леглото си.

То беше едно голямо легло с балдахин и когато новите и приятели идваха да я посетят, всички се събираха в него, а по-дребничките сядаха горе по балдахина. Всички много се забавляваха и само едно единствено нещо все още тревожеше стринката — онова богато и великолепно празненство, което може би нямаше да успее да устрои за тях.

Вечерно време си разправяха страшни или смешни истории и една вечер...

— Престани! — викна Сниф сърдито. — И ти си като Муминтрол. Знам вече как върви нататък. Тя подарила и леглото си и

след това се понесла право на небето и била толкова доволна, че просто не може повече. И аз би трябвало да подаря не само Седрик, а всичко, което си имам, и на това отгоре да взема и да умра!

— Ти си магаре — каза Снусмумрик. — Или, още по-лошо: ти си унищожител на истории. Всъщност исках да ти разкажа, че стринката на майка ми така страшно се смя на една смешка, че кокалът изскочи от стомаха ѝ и тя оздравя напълно!

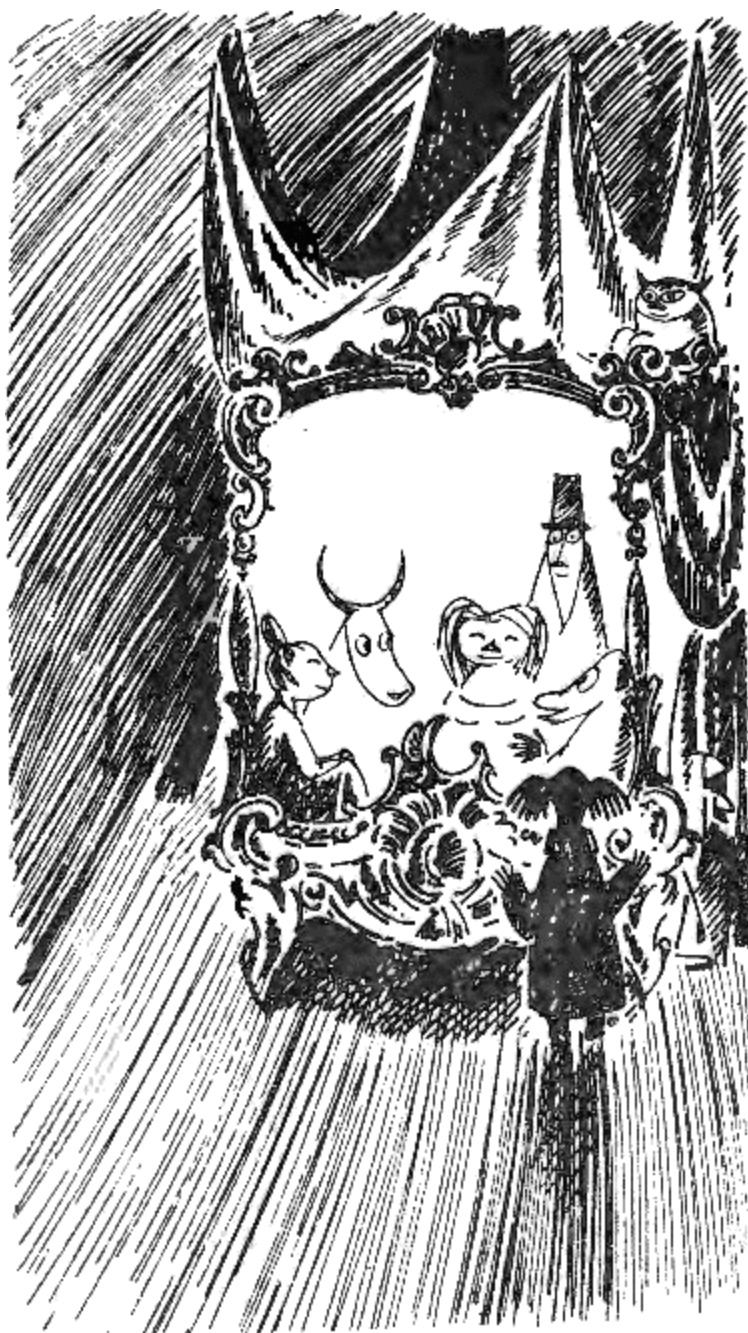
— Не ми говори! — извика Сниф. — Горката стринка!

— Как така „горката стринка“? — смая се Снусмумрик.

— Ами как! Нали вече била подарила всичко? — закрещя Сниф. — И то съвсем напразно! Нали изобщо не е умряла! Или е отишла след това да си прибере всичко?

Снусмумрик ухапа лулата си и вдигна високо вежди.

— Ех ти, неразумно животинче — рече той. — Тя превърна цялата работа в смешка. А след това устрои голямо празненство. И направи къща за самотни малчугани. Вярно, че беше прекалено стара, за да стане дълбокоморски водолаз, но все пак отиде да види една планина, която бълва огън. А после замина за река Амазонка. Това е последното, което научихме за нея.

— Такива неща струват пари — възрази Сниф практично и недоверчиво. — Пък нали тя вече била раздала всичко.

— Така ли? Я гледай! — изгърси Снусмумрик. — Ако беше слушал внимателно, щеше да забележиш, че остана леглото, а то — драги ми Сниф — беше от чисто злато и цялото натъпкано с диаманти и карнеоли.

(Що се отнася до Седрик, Гафсата направи на дъщеря си обици от топазите и вместо тях сложи на Седрик очи от черни копчета. Сниф го намери забравен навън в дъжда и си го прибра у дома. За съжаление, лунният камък беше се стопил от дъжда и не можаха да го намерят. Но въпреки това, Сниф продължи да обича Седрик, макар че сега си го обичаше просто така, заради самата обич. А това, така или иначе, му прави чест.)

ЕЛХАТА

Хемулът стоеше на покрива и ровеше в снега. На лапите си бе нахлузил жълти плетени ръкавици, но те малко по малко се измокриха и станаха неприятни. Той ги метна на комина, въздъхна и продължи да рови. Най-сетне откри капандурата.

— Аха, ето я! — каза си хемулът. — Те си лежат там долу и спят. Спят и спят, и спят. А ние се претрепваме от работа само защото идва Коледа.

Той пристъпи до капандурата и тъй като не можа да си спомни дали се отваря навътре или навън, внимателно тропна с крак отгоре ѝ. Но тя веднага подаде навътре и хемулът се строполи долу сред сняг и мрак и всичко, което муминското семейство бе качило на тавана, за да си го употреби по-късно.

Хемулът много се раздразни, а освен това не беше съвсем сигурен къде е оставил жълтите си плетени ръкавици. На тези ръкавици държеше особено много.

Той затрополи надолу по стълбата, отвори с трясък вратата и закрещя с ядосан глас:

— Идва Коледа! До гуша ми дойдохте с вашето спане, а Коледата ще пристигне вече моменталически!

Там долу лежеше муминското семейство в зимен сън, както обикновено по това време. Те спяха вече от няколко месеца и смятаха да продължат да спят чак до пролетта. Сънят ги люлееше спокойно и приятно през един дълъг, топъл летен следобед. А внезапно в сънищата на Муминтрол нахлу тревога и студен въздух. Освен това, до

него стоеше някой, който му дръпна завивката и изкрещя, че нещо му дошло до гуша и че пристигала Коледа.

— Пролет ли е вече? — измърмори Муминтрол.

— Каква ти пролет! — викна хемулът нервно. — Идва Коледа, разбираш ли, Коледа. А пък аз още нищо не съм купил и нищо не съм приготвил и на всичкото отгоре ме изпрацат да ви изровя. Ръкавиците сигурно са изчезнали. И всички тичат като луди, а нищо не е готово...

След което хемулът затропа нагоре по стълбата и се измъкна навън през капандурата.

— Мамо, събуди се — подплашено извика Муминтрол. — Случило се е нещо страшно. Наричат го Коледа.

— Какво значи това? — попита мама Муминка и си подаде носа изпод завивката.

— Не знам точно — отговори синът ѝ. — Но нищо не било готово и някой бил изчезнал, и всички тичали като луди. Може би пак има наводнение.

Той разтърси предпазливо госпожица Снорк и прошепна:

— Не се плаши, но като че ли се е случило нещо ужасно.

— Спокойствие — каза татко Мумин. — Преди всичко, спокойствие.

А после отиде да навие часовника, който беше спрял още през октомври.

Те проследиха мокрите дири на хемула до тавана и излязоха на покрива на муминската къща.

Небето се синееше както обикновено, така че този път явно не ставаше дума за изригнали планини. Обаче цялата долина беше покрита с мокър памук — и склоновете, и дърветата, и реката, и цялата къща.

А освен това беше студено, много по-студено отколкото през април.

— На това ли викат Коледа? — попита смаяно татко Мумин. Той взе една шепа памук и го заразглежда. — Не мога да разбера, от земята ли е изникнало, или е паднало от небето. Ако е паднало наведнъж сигурно е било много неприятно.

— Но татко, това е сняг — възрази Муминтрол. — Туй поне го знам: сняг е и не пада наведнъж.

— Щом ти го казваш... — рече татко му. — Но все пак трябва да е било неприятно.

Покрай къщата мина вуйната на хемула, която взеше една елха върху шейната си.

— Виж ти! Събудихте се най-сетне — отбеляза тя с безразличен глас. — Гледайте да си намерите елха преди да се стъмни.

— Но защо — подхвана татко Мумин.

— Сега нямам време да се занимавам с вас — извика вуйната през рамо и си продължи по пътя.

— Преди да се стъмни — прошепна госпожица Снорк. — Тя каза, преди да се стъмни. Значи опасността ще дойде довечера...

— Изглежда, че трябва да имаш елха, за да се спасиш — размишляваше татко Мумин на глас. — Просто нищо не разбирам.

— И аз — добави мама Муминка покорно. — Вземете си шалове и плетени шапки като отивате за елхата. А пък аз в това време ще се опитам да запаля камината.

Въпреки предстоящата катастрофа, татко Мумин реши да не вземе една от собствените си елхи, защото си ги пазеше. Затова се прекатериха през оградата на Гафсата и си избраха една голяма елха, която тя наистина не би могла да употреби за нищо.

— Какво мислиш, дали целта е да се скрием в нея? — попита Муминтрол.

— Съвсем не знам — отвърна татко му и продължи да сече. — От такива работи нищо не разбирам.

Когато вече приближаваха реката, насреща им се втурна Гафсата натоварена с куп пакети и кесии.

Тя беше много възбудена, а лицето ѝ — зачервено и слава богу не позна своята елха.

— Само шум и блъсканица! — изкрещя Гафсата. — Такива невъзпитани таралежи не бива да се допускат... И както казах на Мисата, просто е срамно...

— Елхата — изстена таткото на Муминтрол и в отчаянието си докопа кожената яка на Гафсата. — Какво се прави с елхата?

— Елхата ли? — повтори Гафсата. — Елхата? Това е ужасно! Просто нетърпимо... И нея трябва да издокарам... как ще успея...

В същия миг тя изгърва всичките си пакети в снега, шапката ѝ се килна чак до носа и тя едва не се разплака от нерви.

Татко Мумин поклати глава и отново грабна елхата.

Когато пристигнаха у дома, мама Муминка беше разчистила пътеката до верандата и приготвила спасителни пояси и аспирин, татковата пушка и топли компреси. Кой знае какво ще става?!

На ръба на канапето седеше едно мъничко животинче и пиеше чай. То се гушело в снега под верандата и имало такъв жалък вид, че мама Муминка го поканила да влезе.

— Така. Ето ти елха — рече таткото на Муминтрол. — Но трябва да разберем за какво служи. Гафсата твърди, че трябва да я издокараме.

— Такива големи дрехи нямаме — загрижено отбеляза мама Муминка. — Какво е искала да каже с това?

— Колко е красива — възкликна животинчето и веднага се задави от смущение с чая и съжали, че изобщо е посмяло да се обади.

— А ти знаеш ли, как се издокарва елха? — попита госпожица Снорк.

Животинчето се изчерви като божур и прошепна:

— С красиви неща. Колкото може по-красиви. Така съм чувало.

Но после свенливостта му го надви, то закри лице с лапките си, прекатури чаената чаша и хукна навън през вратата на верандата.

— Сега помълчете малко, защото ще мисля — каза таткото на Муминтрол. — Щом елхата трябва да се направи колкото е възможно по-красива, значи целта не е да се крием в нея от опасността, а да омилостивим опасността. Сега започвам да разбирам за какво става дума.

Те изнесоха елхата в градината и я посадиха здраво в снега. А сетне се заловиха да я накичат от горе до долу с най-красивите неща, които можаха да измислят.

Закачиха по нея охлювите от летните цветни лехи и бисерната огърлица на госпожица Снорк. Свалиха кристалите от полилея в салона и ги закрепиха по клоните, а на върха сложиха една червена копринена роза, която мама Муминка бе получила от таткото на Муминтрол.

Всички занесоха най-хубавото, за което им дойде наум, та дано омилостивят тайнствените сили на зимата.

Когато елхата беше готова, вуйната на хемула пак мина край тях с шейната си. Сега вървеше в обратна посока и като че ли бързаше още повече, ако това беше възможно.

— Погледни нашата елха — провикна се Муминтрол.

— Ще полудея! — възкликна вуйната на хемула. — Но вие от край време сте си чудати. А сега да вървя... Трябва да приготвя коледното ядене.

— Коледно ядене ли? — повтори Муминтрол учудено. — Значи Коледата на всичкото отгоре и яде?

Вуйната не го слушаше.

— Да не си въобразявате, че може да се преживее без коледно ястие? — попита тя нетърпеливо и се спусна надолу по склона.

Мама Муминка се съсипа да готви целия следобед. И тъкмо преди да се здрачи, цялата коледна вечеря беше готова и я наредиха в малки купички около елхата. Там имаше плодов сок и кисело мляко, и

пита с боровинки, и яйчен крем, и най-различни други неща, които муминското семейство много обичаше.

— Дали Коледата е много гладна? — безпокоеше се мама Муминка.

— Сигурно не повече от мен — отговори татко Мумин с копнеж в гласа.

Той седеше в снега, увит до ушите в едно одеяло и зъзнеше. Но дребните същества трябва да се държат много, много учтиво към великите природни сили.

Долу в долината пламнаха свещи по всички прозорци, светеха под дърветата, във всяко гнездо високо из клоните и в далечината забързано се движеха запалени свещи. Муминтрол погледна татко си.

— Добре — съгласи се татко Мумин и кимна. — За всеки случай.

Муминтрол влезе в къщата и събра всички свещи, които успя да намери.

Той ги забодя в снега около елхата и предпазливо ги запали една по една, докато всичките грейнаха, за да омилостивят мрака и Коледата. Постепенно цялата долина притихна; сигурно всички бяха по домовете си и чакаха да дойде опасността. Една-единствена самотна сянка се луташе още между дърветата — беше хемулът.

— Здравей! — извика му тихичко Муминтрол. — Скоро ли ще дойде?

— Не ме смущавай! — обади се хемулът кисело, без да вдигне нос от някакъв дълъг списък, на който почти всичко беше задраскано.

Той седна до една свещ и започна да изрежда:

— Мама, татко, Гафсата — мърмореше той под носа си, — всички братовчеди... най-големият таралежко... малките нямат нужда от нищо. А от Сниф миналата година нищо не получих. Мисата и хомсчето, вуйна... просто ще полудея от всичко това.

— Какво е станало? — попита плахо госпожица Снорк. — Да не им се е случило нещо?

— Подаръци! — избухна хемулът. — Всяка Коледа все повече и повече подаръци!

Той зачерта нещо в списъка с трепереща ръка и продължи да се лута нанякъде.

— Почакай! — извика Муминтрол. — Обясни ми... А ръкавиците ти...

Но хемулът изчезна в тъмнината като всички други, които бързаха и бяха извън себе си, затова че идва Коледа.

Тогава муминското семейство влезе тихомълком в къщата, за да потърси подаръци. Татко Мумин избра най-хубавата си примамка за чиги, която лежеше в много красива кутийка. Върху нея написа „За Коледа“ и я сложи в снега под елхата. Госпожица Снорк измъкна гривната от крака си и тъжно въздъхна, докато я увиваше в тънка хартия.

А мама Муминка отвори най-тайното си чекмедже и извади книгата с цветните картинки — единствената шарена книжка в цялата долина.

Онова, което Муминтрол сложи в своя пакет беше толкова хубаво и толкова тайно, че той не позволи на никого да го види. Дори и покъсно, през пролетта, тон не довери на никого какво беше подарил.

След това всички заедно седнаха в снега и зачакаха катастрофата.

Времето течеше, а нищо не ставаше. Само животинчето, което пи чай у тях, се подаде иззад бараката за дърва. Водеше със себе си всичките си роднини и приятелите на роднините и всички до едно бяха еднакво дребни и сиви, и жалки, и премръзнали.

— Весела Коледа — прошепна животинчето свенливо.

— Честна дума ти си първото същество, което смята, че Коледата била весела — каза татко Мумин. — Не те ли хваща страх, като си помислиш какво ще се случи, когато пристигне?

— Но тя вече е тук — промълви животинчето и седна в снега заедно със своите роднини. — Бива ли да погледаме? Елхата ви е чудно красива.

— И колко много ядене — замечтано се обади един от роднините.

— И истински подаръци — добави друг сродник.

— Цял живот съм си мечтало да видя такова нещо отблизо — въздъхна в заключение животинчето.

После настъпи пълна тишина. Свещите горяха със спокойни пламъци в тихата нощ. Животинчето и неговите роднини седяха съвсем неподвижни. Муминското семейство долавяше как се възхищават и копнеят и това усещане ставаше по-силно и по-силно, докато мама Муминка се премести по-близо до татко Мумин и му прошепна:

— Не смяташ ли?

— Да, но ако...? — възрази той.

— Все пак! — рече Муминтрол. — Ако Коледата се разсърди, може би ще успеем да се спасим на верандата.

После се обърна към животинчето и добави:

— Заповядайте, всичко това е за вас.

Животинчето не можа да повярва на очите си. То пристъпи предпазливо към елхата, а подир него се нареди цялата върволица от

роднини и приятели и мустаците им затрепериха от благоговение.

Те никога не бяха имали собствено коледно празненство...

— А ние сега най-добре да изчезнем — заяви разтревожено таткото на Муминтрол.

Те хукнаха нагоре по стълбата на верандата и се скриха под масата.

Не се случи нищо.

Подир малко погледнаха боязливо през прозореца.

Дребосъчетата седяха навън и ядяха и пиеха, и разгъваха подаръците, и се забавляваха, както не бяха се забавлявали през целия си живот. Най-сетне се покатериха на елхата и закрепиха горящите свещи по клоните ѝ.

— Все пак, на върха трябваше да има голяма звезда — забеляза вуйчото на животинчето.

— Смяташ ли? — отвърна животинчето и погледна замислено червената копринена роза на мама Муминка. — Има ли голямо значение, щом идеята е правилна?

— Значи трябвало да си набавим и звезда — прошепна мама Муминка. — Но това е невъзможно!

Те вдигнаха очи към небето, което беше далечно и черно, но осеяно с невероятно много звезди, хиляди пъти повече, отколкото през лятото. Най-голямата беше застанала точно над върха на тяхната елха.

— А сега малко ми се доспа — каза майката на Муминтрол. — И просто нямам повече сили да умувам какво означава цялата тази работа. Но, изглежда, че всичко върви добре.

— Във всеки случай, мене вече не ме е страх от Коледата — обади се Муминтрол. — Според мен, тук има някакво недоразумение. Струва ми се, че хемулът, Гафсата и вуйната нещо грешат.

После метнаха жълтите ръкавици на хемула върху парапета на верандата, където той веднага щеше да си ги забележи и се прибраха, за да продължат да спят, докато настъпи пролетта.

Издание:

Автор: Туве Янсон

Заглавие: Невидимото дете

Преводач: Теодора Джебарова

Година на превод: 1978

Език, от който е преведено: Шведски

Издание: първо

Издател: Издателство „Отечество“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1978

Тип: сборник; приказки

Националност: Финландска

Печатница: ДПК „Димитър Благоев“

Излязла от печат: 20. VII. 1978

Редактор: Любен Петков

Художествен редактор: Йова Чолакова

Технически редактор: Иван Андреев

Художник: Туве Янсон

Художник на илюстрациите: Туве Янсон

Коректор: Мая Халачева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/395>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.